

Zonder Pinksteren geen Kerk

Pinksteren vieren we ieder jaar, want onze aandacht voor de Heilige Geest mag niet verslappen. De gaven van de Geest hebben wij nodig om te kunnen leven in liefde en geloof.

Ik herinner mij een priester die jaarlijks op Pinksteren zijn parochianen trakteerde op beschuit met muisjes. Immers, de dag van de komst van de Heilige Geest kun je bij uitstek beschouwen als geboortedag van de Kerk.

Na de verrijzenis op Pasen, kwam de levende Heer opnieuw naar zijn leerlingen toe. De leerlingen waren zó geschokt door zijn kruisdood, dat het niet meteen tot hen doordrong dat Hij leefde, dat Hij werkelijk was opgestaan uit de dood.

Na Pasen gaf de Heer zijn leerlingen de Heilige Geest (Joh. 20, 22; Lc. 24, 49; Hand. 2, 1-4). Door het vuur van de Geest waren de leerlingen in staat om met overtuiging de blijde boodschap te verspreiden, in woord en daad. Zonder Pinksteren was de Kerk nooit van de grond gekomen.

Het geloof kreeg allereerst een plaats in het hart van de leerlingen. Van meet af aan is de Kerk in kracht van de Geest een netwerk van mensen, in wier harten de liefde voor God én de liefde voor de naaste op de eerste plaats komt.

Dit keer vieren we Pinksteren midden in het Jaar van Barmhartigheid. Samen met u wil ik bidden dat

we met de hulp van de Geest steeds meer gehoor geven aan de opdracht van Jezus: wees barmhartig zoals uw Vader barmhartig is (Lc. 6, 36). Die barmhartigheid mag blijken in vergeving en in daden van liefde.

Dankzij de kracht van de Heilige Geest wordt het vuur van liefde en geloof in ons niet gedoofd. Ik hoop dat deze gelovige zekerheid ons troost en bemoedigt en ons aanzet tot barmhartigheid, speciaal nu ons bisdom Rotterdam zestig jaar bestaat.

+ JOHANNES VAN DEN HENDE
BISSCHOP VAN ROTTERDAM

Uitnodiging **priesterwijding**

Mgr. Van den Hende zal door handoplegging en gebed op zaterdag 28 mei aanstaande Boris Plavčič tot priester wijden. Afgelopen november werd hij tot diaken gewijd.

De priesterwijding vindt om 11.00 uur plaats tijdens een plechtige eucharistieviering in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal aan de Mathenesserlaan 305 te Rotterdam.

Voorafgaand aan de viering is het tussen 10.00 – 10.45 uur mogelijk om het sacrament van Boete en Verzoening te ontvangen (Mariakapel links achter in de kerk).

U bent van harte welkom.

Zegenen klokkentoren in Brielle

Op 4 juni aanstaande gaan de klokken luiden voor de Martelaren van Gorcum te Brielle. Op deze dag zal Mgr. Van den Hende de recent gerestaureerde klokkentoren zegenen voorafgaand aan de eucharistieviering die om 11.00 uur begint. Na de eucharistieviering is er tijd voor ontmoeting en een eenvoudige lunch en zal pater L. van Ulden ofm aansluitend een lezing houden over het belang en de geschiedenis van klokken.

De klokkentoren komt oorspronkelijk van de H. Jacobuskerk te Oude Wetering die aan de eredienst is onttrokken. De houten stellage is geplaatst voor op het terrein van de Bedevaartskerk. U bent van harte uitgenodigd.

Helpt u mee om de klokkenstoel te realiseren in Brielle, ter ere van de heilige Martelaren?
Het benodigde bedrag is € 35.000. Uw bijdrage is welkom op NL30RAB00344853721 t.n.v. de Bisschoppelijke Brielse Commissie o.v.v. Klokkendoel.

INHOUD

Kerktoetredersdag	3
Werken van barmhartigheid	6
Vluchtelingen op weg helpen	8
Projectentocht	10
Magazine Oosterse Kerken	12

Chrismamis 5

Brielle Bedevaart 10

Blauwe Zusters 13

Heilig Hout 15

Vijfjarig jubileum Schuldhulpmaatjes

Op woensdag 17 februari vierde SchuldHulpMaatje het vijfjarig jubileum. De ontmoeting van 500 gasten vond plaats in de Hooglandse kerk in Leiden. Speciale gast deze dag was koningin Máxima. Zij sprak in twee gespreksrondes met maatjes, hulpvragers en vertegenwoordigers van de kerken. Ook nam zij deel aan het plenaire programma, waar zij een toespraak hield. Mgr. Van den Hende was aanwezig namens de R.K. Kerk. De bisschop is referent voor Oecumene en secundus voor Kerk en samenleving. Bisschop Van den Hende: "Op een groeiend aantal plaatsen in Nederland worden mensen gesteund en begeleid via SchuldHulpMaatje. Op minstens vijftien plaatsen in het bisdom Rotterdam participeren vrijwilligers vanuit parochies en caritasinstellingen in projecten van SchuldHulpMaatje".

SchuldHulpMaatje is lokaal altijd een samenwerking van minimaal drie kerkgenootschappen. Er zijn inmiddels op bijna 80 plekken in het land ruim 1600 vrijwilligers actief als maatje. Voorzitter Carla van der Vlist schetste kort de geschiedenis van de organisatie. Het begin van SchuldHulpMaatje ligt bij het terugkerende signaal van caritasinstellingen en diaconieën dat de schuldenproblematiek in Nederland toeneemt.

Stress en eenzaamheid

In 2015 kampte bijna één op de vijf huishoudens met schulden, vermeldt

recent het onderzoek 'Huishoudens in de rode cijfers 2015' dat werd uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Ditzelfde ministerie maakte in 2010 de start van SchuldHulpMaatje mogelijk met een subsidie. Al in het eerste jaar werden 1200 vrijwilligers opgeleid voor 43 plaatsen.

De vrijwilligers van SchuldHulpMaatje helpen mensen om overzicht te krijgen in de inkomsten en uitgaven en de onbetaalde rekeningen. Samen maakt men een plan voor een oplossing. Maar zeker zo belangrijk is de persoonlijke aandacht en een luisterend oor. Schulden leiden namelijk tot veel stress, bleek ook uit het ervaringsverhaal van een jongere uit Haarlem. Zijn maatje constateerde dat de hoogte van de schuld misschien niet eens zoveel uitmaakt voor de mate van stress en eenzaamheid.

Inspiratie vanuit het geloof

Kerkleiders van bij SchuldHulpMaatje betrokken kerken staken vervolgens een kaars aan ter bemoediging. Mgr. Van den Hende gaf daarbij aan: "In uw midden een aantal kaarsen aansteken is een teken van het licht van het geloof dat u inspireert om als schuldhulpmaatjes actief te zijn. En het is tevens een verwijzing naar het licht dat u brengt door uw inzet en betrokkenheid in de levens van mensen die door schuld in een sociaal

isolement raken, ontmoedigd worden en op afstand komen te staan. Vijf jaar SchuldHulpMaatje is misschien niet lang, maar in vijf jaar tijd kan er heel wat gebeuren in het leven van mensen, waar het gaat om tegenvallers of succes. Ik ben blij dat u mensen in nood helpt. Er komt veel techniek kijken bij uw werk, veel cijfers en kennis van zaken, maar u kijkt op de eerste plaats naar de levens

van de mensen, naar de menselijke persoon als zodanig. Ik hoop dat het licht dat u gegeven is, blijft branden en dat u licht kunt blijven brengen en verspreiden in concrete levens en omstandigheden."

Zie ook www.bisdomrotterdam.nl

DAPHNE VAN ROSENDAAL

Op zaterdag 19 maart nam bisschop Van den Hende deel aan de Vastenactie Pelgrimstocht 2016 in het Nieuwe Waterweggebied. Ditmaal luidde het thema 'Water, bron van alle leven'. De bisschop verzorgde over dit onderwerp ook een inleiding. Een eerdere dag was ook ds. K. van den Broeke, preses van de PKN, aanwezig.

GEKNIPT

Brugklasproject

In de Sint Ursulaparochie in Delft is er het Brugklasproject. In het parochieblad valt regelmatig hierover te lezen. 'Het thema van onze avond deze keer was: bidden. We begonnen met een spel: het kapot trappen van ballonnen. In die ballonnen zaten briefjes met vragen. Is bidden praten met veel woorden? Heeft bidden nut? Is de plek waar je bidt belangrijk? Daar werd in groepjes door de jongeren over gesproken. Aansluitend bespraken we de verschillende soorten van gebed. We lazen in het Lucas-evangelie hoe Jezus de leerlingen leerde bidden.' De jongeren kregen de opdracht zo snel mogelijk de teksten van het Onze Vader en het Wees Gegroet op volgorde te leggen. 'Ook bespraken we de tekst van het Onze Vader. Wat betekenen nu al die woorden?' In de kapel baden de "brugklassers" samen een tientje van de rozenkrans en na het beluisteren van een Taizé-lied hielden ze één minuut

stilte. 'Daarna schreven we op een blaadje een eigen gebedje dat we bij een kaars neerlegden.' Na afloop zeiden de kinderen dat ze dit moment bijzonder vonden, maar "ook wel moeilijk".

100 jaar Nicolaaskerk

Vanaf 15 mei viert de Zoetermeerse H. Nicolaasparochie een week lang het 100-jarig bestaan van één van haar vijf kerken, de Nicolaaskerk, zo is te lezen in het blad NicolaasNu. Behalve plechtige vieringen en een lunchconcert in de kerk zijn in het naastgelegen centrum De Kapelaan diverse activiteiten gepland. Er wordt nostalgisch teruggekeken, de toekomst besproken, kinderen gaan op zoek naar de schat in een poppentheater en mensen maken samen een kunstwerk. Uiteraard verschijnt er ook een gedenkboek over de jubilerende kerk met veel aandacht voor architect Jan Stuyt en schilder Frans Loots. Zie verder de website nicolaasparochiezoetermeer.nl.

Tentoonstelling Christus in beeld

Op dit moment is in de Maria van Jessekerk een nieuwe tentoonstelling met Delfts kerkelijk erfgoed te zien met voorwerpen waarop Christus is afgebeeld. Enige voorbeelden zijn niet eerder getoond zoals 14de eeuwse onderdelen die tijdens een opgraving bij het Kartuizerklooster aan de Westlandseweg gevonden zijn, een beeldje van de 12-jarige Christus die onderricht geeft op een troon gezeten met de H. Schrift op schoot in de tempel en twee 17de eeuwse schilderijen van de geboren en de herrezen Christus. Ook zijn er altaar panelen te zien van Christus met de wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging. Toegang: gratis
Plaats: Maria van Jessekerk, Burgwal 20 in Delft en geopend op donderdag en zaterdag van 12.30 – 16.15 uur
Meer informatie: Wim van Leeuwen. M: 06-21511832 E: wagvleeuwen@ziggo.nl

Gods Barmhartigheid tegemoet

Vicaris Egging is als rector verbonden aan de basiliek in Schiedam. Hij vertelt dat het aantal individuele bezoekers op vrijdag of zaterdag varieert van circa 20 tot 50 en dat er ook altijd wel biechtelingen zijn. "Naast de pelgrims komen er ook belangstellenden, die de kerkdeur open zien staan. Voor sommigen is de sfeer in de basiliek spontaan aanleiding tot gebed. Anderen kijken in stilte rond. In de kapel staat voor aanbedding het Allerheiligste uitgesteld bij het St. Liduina altaar. In het kader van het Heilig Jaar van de Barmhartigheid hebben zich naast de individuele bezoekers, verschillende groepen pelgrims aangemeld voor een

bezoek aan de basiliek. Bijvoorbeeld de groep van 150 bezoekers uit Den Haag die op zaterdag 23 april vanuit parochie Maria Sterre der Zee naar Schiedam kwamen.

'Veel mensen komen naar de basiliek in Schiedam speciaal voor aanbidding, om te biechten en de gang door de Heilige Deur te maken. We zien dat door de laagdrempelige manier waarop het wordt aangeboden, mensen eerder gebruik maken van de mogelijkheid te biechten.'

'Het gaan door de Heilige Deur wordt door de meesten beschreven als een

bezegeling van het moment. De mensen spreken er de intentie mee uit om hun levensweg te vervolgen volgens Gods bedoe-ling. Ze zoeken daarbij het gelaat van de Barmhartige Christus. De deur is de weg daar naartoe. Er zijn ook mensen die speciaal zijn gekomen voor iemand anders. Soms voor een overledene. Dan gaat de tocht naar de basiliek gepaard met herdenken en ook met rouw.'

'Velen vertellen dat zij ervaren dat het door de Heilige Deur gaan een nieuw begin markeert. Het leven is immers weerbaar, want ook al ben je niet sinds gisteren Christen, soms loopt het in het leven niet zoals je je had voorgenomen, zoals je had bedoeld. Het door de deur gaan gebeurt dan in het besef dat je Gods Barmhartigheid tegemoet treedt. Barmhartigheid die je aanvaardt in het sacrament van Boete en Verzoening en die je in je handelen naar voren laat komen.'

Zie www.bisdomrotterdam.nl

JOLANDA DE WOLF

© PETER VAN MULKEN

COLUMN: Moed!

Paus Franciscus laat het ons bij herhaling weten: 'Trek erop uit.' Hij zegt het in deze of in andere woorden. De boodschap is duidelijk: als gelovige mensen zijn we, net als de leerlingen van Jezus, geroepen missionaris te zijn.

Dit is de roeping van iedere christen: te spreken over ons geloof in God. Ons geloof niet onder stoelen of banken te steken. Dit is in onze tijd, in onze samenleving, niet altijd even makkelijk. Maar dat was het voor de leerlingen van Jezus ook niet. Jezus stuurt hen daarom een helper, de Heilige Geest. De komst van deze Heilige Geest gedenken we, vieren we met Pinksteren. En we bidden dat diezelfde Geest ook over ons, in onze dagen, mag komen, om met ons hetzelfde te doen als met die eerste leerlingen van Jezus.

Velen van ons zijn gevormd: we hebben het sacrament van de Heilige Geest ontvangen. Dit sacrament wordt ook wel het sacrament van de christelijke moed genoemd. En moed is precies wat we nodig hebben. Moed om ervoor uit te komen dat we christen zijn. Moed om ons cynisme te overwinnen dat ons zegt dat het toch allemaal geen zin heeft. Moed om verder te gaan dan de alles relativerende opmerking: 'Iedereen

heeft recht op zijn eigen mening.' Het is mijn ervaring dat spreken over geloof óók heel interessant kan zijn. Zelden maak ik mee dat een gesprek over geloof ontaardt in een negatieve discussie. Mijn ervaring is dat mensen het juist prettig vinden om er eens over te spreken. Vaak is dat hardop nadenken. Misschien helpen we die ander dus juist wel! En zelfs als iemand jouw overtuiging afwijst, kan jouw enthousiasme aanzetten om erover na te denken.

Wezenlijk is echter altijd: hoe spreken we? Het is goed ons zelf - met Pinksteren - te onderzoeken op de vraag: spreek ik vol- doende over mijn geloof? Maar ook - en zeker in dit Jaar van de Barmhartigheid - onszelf de vraag te stellen: doe ik dat barmhartig genoeg, met respect, waardering, ja liefde voor die ander die misschien iets anders denkt of gelooft dan ik? En toch: geen enkel antwoord op deze vraag mag ooit een excuus zijn om er niet over te beginnen. Juist met Pinksteren mogen we ons bewust worden van de Geest die in ons werkt en ons aanspoort te getuigen. Onze wereld heeft er behoefte aan, meer dan je denkt.

PASTOOR TJEERD VISSER

Kerktoetredersdag

Op zaterdag 21 mei wordt de diocesane ontmoetingsdag voor kerktoetreders gehouden in de basiliek St. Liduina en OLV. Rozenkrans. Deze bijeenkomst zal in Schiedam worden gehouden omdat in de basiliek op 13 december een "Heilige Deur", of een "Deur van Barmhartigheid" is geopend.

De bijeenkomst zal dit jaar plaatsvinden als onderdeel van het Heilig Jaar van de Barmhartigheid, dat op 8 december 2015 is gestart. In 2013 vierde de wereldkerk het Jaar van het Geloof en in 2014 stond in het bisdom Rotterdam het thema "Daden van Liefde" centraal. Vorig jaar stond in het teken van de heilige diaken Laurentius.

De aanwezigen ontmoeten bisschop Van den Hende en andere gelovigen, waaronder recente kerktoetreders uit andere delen van ons bisdom.

Na ontvangst met thee en koffie is er om elf uur een eucharistieviering die de bisschop celebreert. Hierna krijgen de aanwezigen een lunch aangeboden, met gelegenheid tot het uitwisselen van persoonlijke ervaringen.

Voorafgaand aan de eucharistieviering is er (vanaf half tien) gelegenheid tot het ontvangen van het sacrament van Boete en Verzoening.

De dag is bedoeld voor hen die in 2015 en 2016 tot de Rooms-Katholieke Kerk zijn toegetreden. Uiteraard zijn ook peters, meters en begeleiders uit de eigen parochie welkom op deze kerktoetredersdag.

Aanmeldingen zijn mogelijk via pastoraalendienstverlening@bisdomrotterdam.nl.

GEKNIPT

Een nieuw altaarorgel voor de Heilige Jacobuskerk

De kerk van de H. Jacobus de Meerdere in Den Haag heeft een nieuw altaarorgel. Dat werd op 10 april in gebruik genomen. Aanvankelijk was het de bedoeling om aansluitend op de restauratie van het kerkgebouw, het oude orgel te laten restaureren. Dat orgel is deels afkomstig uit de Hofkapel en heeft met uitbreiding op de koorzolder gestaan tot de komst van het huidige Adema-orgel.

Die restauratie bleek te kostbaar. De gelden die voor dit doel waren ingezameld, zijn gebruikt voor het vervaardigen van het altaarorgel. Onder toezien oog van deskundigen is het gebouwd door Jos Laus, met gedeeltelijk gebruik van historisch materiaal. Met de oplevering van het nieuwe altaarorgel is een lang gekoesterde wens in vervulling gegaan. Het instrument zal een bescheiden maar adequate begeleiding bieden aan de Cantorij die de Nederlandstalige litur-

gie ondersteunt, de zang bij uitvaarten en voor de Schola Cantorum van Cantemus Domino, die de Gregoriaanse gezangen verzorgt.

Lourdes-bedevaart

Een bedevaart meemaken is een bijzondere belevenis, zo vertelt Arie de Ruyter in het blad van zijn parochie van de Heilige Drie-eenheid in Vianen. 'De bedevaart in februari vorig jaar naar Lourdes, voor de herdenking van de eerste verschijning van de Heilige Maria, heeft grote indruk op me gemaakt.' Mooi was het dat het in Lourdes in februari nog rustig is, maar zijn wel alle heiligdommen en bezienswaardigheden open zijn. 'Over de dagen verdeeld zijn er de sfeer in de groep, een welkomsviering met onze eigen begeleidende priester, een heilige mis aan de grot, een viering van barmhartigheid en een zendingsviering. Op de herdenkingsdag, het hoogtepunt van de bedevaart, was er om tien uur een plechtige viering in

de ondergrondse Pius X-basiliek, met een stoet van bisschoppen, honderden priesters en rond de dertienduizend pelgrims. 's Avonds volgde een indrukwekkende lichtprocessie. Als het even kan ga ik volgende keer weer', aldus De Ruyter.

Muziek in de Bonifatius

Onder deze noemer worden in de Bonifatiusparochie in Rijswijk concertreeksen georganiseerd. Ook dit voorjaar en deze zomer zijn muziekliefhebbers op zondagmiddag vanaf 15.00 uur welkom. De concerten zijn steeds gratis toegankelijk. Op 22 mei verzorgt het kamerkoor Musica Sacra 'Muziek in de Bonifatius'. Het ensemble onder leiding van Hans Jansen houdt zich vanaf de oprichting bezig met de vocale polyfone kerkmuziek. Uitgevoerd worden Mariamotetten uit de 16e en 17e eeuw.

Nieuws van Vronesteyn

Vronesteyn zette op zondag 13 maart de deuren van haar huis open voor de Oriëntatiedag. De huidige priester- en diakenstudenten spraken met de belangstellenden over hun studie en de vorming. In een open en ontspannen sfeer werd er gesproken over de roeping en de beantwoording ervan in deze tijd. 'Ik ervaar een eenheid in diversiteit', zei één van de belangstellenden.

God roept mensen, bijzonder mannen voor het ambt van priester en diaken. Het blijft zo bijzonder dat telkens weer mensen zich door God geroepen weten. Wij zetten alleen de deur van ons huis open, maar het is de levende Heer die mensen roept en blijft roepen! Ik weet dat velen met ons bidden, opdat de roepstem van de Heer gehoord mag worden. Bijzonder werden wij uitgenodigd op Roepingenzondag 17 april hiervoor te bidden.

Netwerk van liefde

In de jubileumviering op zaterdag 6 februari in de Kathedraal sprak onze bisschop over het bisdom, 'dat een netwerk van liefde is met als opdracht onze bijdrage te leveren aan een beschaving van liefde. Dit netwerk wordt geïnspireerd door de heilige Geest wiens werkzaamheid zichtbaar wordt waar eensgezindheid is, waar vergeving tot stand komt, waar mensen voor elkaar kunnen buigen en elkaar kunnen dienen.'

Dit netwerk van liefde heeft priesters nodig om bedienaars te zijn van de sacramenten en diakens om te getuigen van Gods barmhartigheid. Het is ook de Kerk van morgen en heeft enthousiaste priesters en diakens nodig, die niet bang zijn om zich geheel te binden aan de verrezen Heer en Zijn boodschap met liefde willen verkondigen, met woord en daad.

Donateursdag 2016

Dankbaar ben ik voor zovele mensen die Vronesteyn willen steunen met gebed en geldelijke steun. Op **zaterdag 1 oktober** a.s. houden wij opnieuw een donateursdag. Ik kijk er naar uit u allen te ontmoeten. Houd die datum vrij in uw agenda!

RECTOR W. BROEDERS

Bent u nog geen donateur? Dat kan alsnog!
Stort uw gift op NL29 INGB 0000 3656 73 t.n.v. Centrum Vronesteyn.

© PETER VAN MULKEN

BANNEUX NOTRE DAME

Banneux, een lieflijk bedevaart plaatsje in de Belgische Ardennen waar Maria in 1933 acht maal verschenen is aan een meisje uit een arm gezin. Mariette Beco geheten.

Al vele jaren organiseert het Bisdom Rotterdam mooie bedevaartreizen naar dit lieflijke Maria oord waar Maria wordt geëerd als de Moeder Gods, de Maagd der Armen van Banneux.

Voor de 5-daagse bedevaarten zijn van grote waarde voor onze pelgrims. Graag nodigen wij u uit voor de 5-daagse bedevaart van 2 tot 6 september, volledig verzorgd en begeleid door een arts, verpleegkundigen en brancadiers. Deze bedevaart wordt ook begeleid door pastor Dr. A.J.M. v.d. Helm en ook onze Bisschop J. v.d. Hende zal ons in dit weekend bezoeken.

Kosten voor deze volledig verzorgde reis slechts € 255,- per persoon. (Dit is inclusief de reis, overnachtingen, alle maaltijden, koffie/ thee en op de heenreis een broodmaaltijd en de terugreis een afscheidsdiner.)

Voor verdere informatie en opgave:
Mw.A.P. Opstal, Westlaan 62, 2641 DN, Pijnacker, tel: 015 3693148
Kijk ook op: WWW.BANNEUX-COMITE-BISDOM-ROTTERDAM

Verdieping: Pinksteren

In Psalm 104 wordt bezongen hoe Gods grootheid blijkt in de schepping. De schepping is er dankzij haar Schepper: alle schepselen bestaan door Hem en dankzij Hem. Dit geldt in dubbel opzicht: God heeft de wereld niet alleen geschapen, maar blijft haar ook in stand houden. Een voorbeeld hiervan ziet de psalmist in het voedsel dat God de dieren telkens weer geeft (vv 27-28). Om te onderstrepen hoe onontbeerlijk Gods zorg is, brengt de psalmist ook het tegenovergestelde van Gods zorg onder woorden: "Verbergt Gij uw aanschijn, dan worden zij angstig" (v 29a). De woorden "aanschijn verbergen" zijn een Bijbelse zegswijze voor als God zijn aandacht weghoudt. Zonder God blijkt alles, dat zo vanzelfsprekend leek, helemaal niet vanzelfsprekend. De psalmist gaat nog een stap verder en formuleert de uiterste consequentie:

*neemt Gij hun geest weg, dan komen zij om,
en keren terug tot de aarde.*

*Maar zendt Gij uw geest, dan komt er weer leven,
dan maakt Gij uw schepping weer nieuw. (Ps 104,29bc-30)*

Het Hebreeuwse woord dat met geest vertaald is, kan naast geest ook adem betekenen: neemt Gij hun adem weg, dan komen zij om. Aldus verwijst vers 29b naar hoe de mens, geboetseerd uit het stof van de aarde, tot leven kwam doordat God hem de levensadem inblies (Gen 2,7). V 29c herinnert eraan, hoe mensen buiten het paradijs weer terug zullen keren tot het stof van de aarde (Gen 3,19). Maar God is er niet om leven weg te nemen: v 30 bezingt hoe creatief Gods Geest is. God Geest geeft leven en vernieuwt. Met Pasen vieren we dat God de schepping nieuw maakt, met Pinksteren vieren we dat God zijn schepping in stand houdt, sterker nog: steeds nieuw doet zijn.

PASTOOR RUUD GOUW

Roepingen

Op reis

'Ga op reis', zei God tegen Abraham (Gen 12,1). Zoals Abraham op reis is gegaan, zo ben ik op reis gegaan naar een land dat ik nauwelijks kende.

Mijn reis begon voorzichtig toen ik halverwege de twintig was en verschillende bijeenkomsten voor jongeren in de kerk begon te bezoeken. Voor die tijd speelde mijn leven zich voornamelijk af op de tennisbaan. Ik was een fanatiek tennisser. Mijn reis met God kreeg een enorme impuls toen ik in 2009 uit mijn bekende leventje stapte. Al lang had ik de wens een periode vrijwilligerswerk in Afrika te doen. Een vriendin zei mij dat "als ik mij nu niet zou aanmelden, zij met die club zou gaan bellen". Zover heb ik het niet laten komen. Ik vertrok naar Zuid-Afrika en heb daar sterk gevoeld dat ik op de goede weg was.

Na een half jaar kwam ik terug. Vol van vertrouwen dat God mij zal leiden, besloot ik mijn baan op te zeggen en theologie te gaan studeren. Snel daarna vond ik ook werk als tennisleraar. Deze combinatie maakte het mogelijk om overdag te studeren en in de avonden tennisles te geven. In die periode leerde ik ook Taizé kennen. Een zin uit een Taizé-lied 'Ik begrijp uw wegen niet, maar U weet welke weg ik gaan moet' raakt mij steeds opnieuw.

Gedurende de studie groeide mijn verlangen voor het pastoraat te kiezen, daar kom ik steeds weer bij uit. Het mooiste aan het pastorale werk vind ik de individuele gesprekken. Ik wil mij graag verbinden met mensen. Dat vormt voor mij ook het hart van pastoraat, naast mensen staan, mensen zien staan. Zoals ik de afgelopen jaren zoveel mensen heb ontmoet die mij dichterbij God hebben gebracht, zo wil ik vertellen dat ieder mens geliefd is en met vertrouwen op reis met God mag gaan.

Sjoerd Zuidersma (35) is masterstudent Pastoraal Werk aan de Fontys Hogeschool. Hij neemt voor het derde jaar deel aan de toeleiding voor pastoraal werkers. Daarnaast werkt hij parttime als jongerenwerker voor de Ursulaparochie, de parochie Onze Lieve Vrouw van Sion en de parochie Christus Koning.

Wil je meer weten? Neem contact op met mw drs H. van der Reep.
T: 010 - 2815171 - E: h.vandereep@bisdomrotterdam.nl

Chrismamis 2016

Het bisdom vierde op woensdag in de Goede Week de Chrismamis in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal Rotterdam. De lezingen tijdens de dienst van het woord klonken in het Portugees, Kroatisch en Nederlands, want, aldus Mgr. Van den Hende in zijn preek: "We zijn met alle geledingen van Gods Kerk bijeen vanavond. We zijn een internationale kerk. Minstens twintig procent van de gelovigen in ons bisdom heeft een andere taal als eerste taal, een ander land als geboorteland, een andere cultuur waarin het geloof geworteld mag zijn."

"Spankracht hebben en werkelijk ook een teken in de wereld zijn, dat is wat ons gevraagd wordt. Het Tweede Vaticaans Concilie, noemt de Kerk een instrument in Gods hand om mensen te inspireren en de liefde aan te wakkeren tot eenheid en samenhang en te bouwen in onze wereld aan een beschaving van liefde. Hebben we dat netwerk van liefde goed uitgebouwd? Dan gaat het er niet om dat we het aantal parochies op ons netvlies hebben, de kerncijfers en de financiën precies kennen. Maar veeleer: houden we elkaar zo vast dat we een netwerk

zijn, waardoor we meer kunnen doen dan we nu doen? Is er solidariteit tussen parochies of zijn we op weg louter met ons eigen plan? Willen we alleen bezig zijn met successen, of hebben we ook oog voor problemen en moeilijkheden? Kunnen we elkaar dragen zoals Jezus ons draagt? Kunnen we elkaar helpen om Gods instrument te zijn met onze gaven en talenten?"

De collecte was bestemd voor mensen die vervolgd en bedreigd worden, in het bijzonder voor de vele christenen in nood. Vanuit de Chrismamis kan zo concreet hulp worden geboden aan medechristenen en anderen in Syrië en Jordanië, via de projecten van de katholieke hulporganisatie Kerk in Nood. De opbrengst van de collecte was € 1.533,88. Luisteraars van Radio Maria, die de chrisma viering uitzond, werden uitgenodigd om actief deel te

nemen aan de collecte door een gift aan Kerk in Nood.

Inzameling Voedselbank

Gedurende de Veertigdagentijd zamelden parochies voedsel in voor de lokale voedselbank. Dit onder het motto 'Waar wij vasten, worden anderen gevoed'. In totaal werden zo voor de Voedselbank 798 pakketten ingezameld.

Na afloop van de viering werden de oliën en het chrisma uitgereikt aan de vertegenwoordigers van parochies en instellingen. Alle aanwezigen ontvingen het Bisdom Magazine over 60 jaar bisdom in het Heilig Jaar van de Barmhartigheid.

DAPHNE VAN ROSENDAAL

© PETER VAN MULKEN

© FOTO S: PETER VAN MULKEN

Kerk in Nood: hartverwarmend

"Het is hartverwarmend te zien dat steeds meer kerken in Nederland de vluchtelingen in hun omgeving ondersteunen. Ik kwam laatst in een kerk een Syrische vluchteling tegen die ooit in een woestijn in Syrië pater Frans van der Lugt was tegengekomen. Je zag de verbondenheid tussen hem en de parochianen. Zo kan het ook", vertelt Dennis Peters van Kerk in Nood.

"Maar laten we ook een voorbeeld nemen aan de kerken in de regio zelf. In Libanon worden op een bevolking van vier miljoen bijna twee miljoen oorlogsvluchtelingen opgevangen. In de kerken daar steken ze de handen uit de mouwen om de Syriërs en Irakezen, merendeels moslims, op te vangen. Groepen jongeren bezoeken de vluchtelingen, soms uit zichzelf, soms vanwege georganiseerde vormselvoorbereiding of catechese. Je voelt dat ze enthousiast zijn, meelevend, barmhartig zijn", aldus Dennis Peters, woordvoerder Kerk in Nood.

JUBILEUM AART DE KORT

Op zondag 10 april 2016 werd stil gestaan bij het feit dat Aart de Kort, reeds meer dan dertig jaar actief als organist, ruim twaalf en een half jaar in dienst was van de kathedrale kerk HH. Laurentius en Elisabeth aan de Mathenesserlaan in Rotterdam.

De eucharistieviering, waarin bisschop Van den Hende hoofdcelebrant was, werd muzikaal opgeluisterd door zowel het parochiekoor, In Honorem Sanctam Elisabeth (IHSE) als de Kathedrale Laurentius en Elisabeth Cantorij. Zij zongen gezamenlijk de Missa Festiva In Honorem Sanctae Elisabeth, die door Aart de Kort is gecomponeerd bij gelegenheid van het honderdjarig bestaan van het parochiekoor IHSE. Er was ook aandacht voor muziek van Jan Valkestijn en Herbert Howells, twee van de inspiratiebronnen van Aart de Kort. Zo werd de viering behalve een plechtige eucharistieviering ook een muzikaal feest.

Mgr. Van den Hende prees het vermogen van Aart om mensen door middel van de muziek biddend dicht bij God te brengen. Ton Lindeman, vicevoorzitter van het parochiebestuur, noemde het onnavolgbare improvisatievermogen van de kathedrale organist en diens onuitputtelijke muzikaliteit. De kathedraal heeft een organist van klasse in huis. Aart onderscheidt zich als organist en het is daarom terecht dat hem de gouden eremedaille voor bijzondere verdiensten van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging is toegekend. De bisschop speldde de onderscheiding op en overhandigde de bijbehorende oorkonde.

Tijdens de receptie sprak pastoor Bergs woorden van waardering en maakten velen gebruik van de gelegenheid om Aart de Kort geluk te wensen met zijn jubileum en de onderscheiding. Door een samenloop van omstandigheden viel het jubileum samen met een rommelmarkt, waarvan de opbrengst bestemd is voor de restauratie van het orgel. Hopelijk zal dit in grootte derde orgel van Rotterdam op termijn weer geschikt zijn voor lessen aan conservatoriumstudenten en voor concerten.

ANNEMIEKE DE JONG

© JOOP NUIS

De werken van barmhartigheid in uitvoering

In parochie De Goede Herder in Schiedam, Vlaardingen en Maassluis wordt het Jaar van de Barmhartigheid gevierd met plechtigheden en met daden. Het patroonsfeest van de parochie op 16 april vormde de start. In de Petrus en Pauluskerk in Maassluis was een gebedsdienst waarin barmhartigheid centraal stond. Er werden vooraf twee liederen over barmhartigheid ingestudeerd en de afronding van de middag bestond uit een lezing rond barmhartigheid.

De Goede Herder parochie kent zeven kerken. Elke gemeenschap nam een van de zeven werken van barmhartigheid op zich. De Liduinabasiliek zette zich aan het inzamelen van levensmiddelen voor de voedselbank. In de kerk St. Jan-Visitatie koos men ervoor "de dorstigen laven" overdrachtelijk in te vullen met een lezing; de kerk is een voormalige Dominicaanse parochie.

In de Heilig Hartkerk in Schiedam-Zuid werden de naakten gekleed, want ten behoeve van de kledingbank in de nabij gelegen wijk Rotterdam-Delfshaven konden mensen gedragen maar goede kleding komen brengen. Drie scholen werkten mee aan de inzameling van de kleding. Pastoor Ch.

Duynstee ging met de contactpersoon Kerk en School de bovenbouwklassen van de school langs om met de kinderen te spreken over de werken van barmhartigheid.

In de Lucaskerk in Vlaardingen engageert men zich samen met verschillende partners, waaronder Vluchtelingenwerk, al sinds langere tijd met vluchtelingen. Op vrijdag 22 april troffen nieuwe Vlaardingers/vluchtelingen de parochianen. Zij kregen een boekje met gegevens over belangrijke trepunten in Vlaardingen.

In de Pax Christikerk in Vlaardingen is bijzondere aandacht voor gevangenen. De deelgemeenschap is "Kerk met Stip", wat wil zeggen: een kerk waar ex-gedetineerden extra hartelijk welkom worden geheten. Deze dagen wordt een bijzondere activiteit georganiseerd onder de noemer: "Met Pinksteren bakt heel de Pax Christi voor de Schie". Parochianen bakten iets lekkers voor de mensen in gevangenis De Schie en in de gezinsviering van 17 april stond het werk "de gevangenen bezoeken" centraal.

In de deelgemeenschap Jacobus-Martinus in Schiedam-Noord is

de oude parochie-begraafplaats tegenover de kerk. Op 19 april was er een gesprek over de geschiedenis van de begraafplaats; een dag later een middag met speciale aandacht voor nabestaanden. Centraal stond het thema: loslaten.

In de Petrus en Pauluskerk in Maassluis is het de Elisabethgroep die bijzondere aandacht heeft voor zieken en ouderen. Op 26 april was er een eucharistieviering, speciaal bedoeld voor de zieken en hun familieleden en voor ouderen. Zij ontvingen een persoonlijke uitnodiging. Op 1 mei sloot de parochie de werken van de barmhartigheid af. Op deze dag werd het Liduinafest gevierd, met een eucharistieviering in Liduinabasiliek

Petrus en Pauluskerk te Maassluis: aandacht voor zieken

en een processie door de straten van Schiedam. Deelnemers droegen de relieken van Liduina mee en vaandels met daarop de zeven werken van barmhartigheid.

JOLANDA DE WOLF

Lucaskerk te Vlaardingen: aandacht voor vluchtelingen

Kleine verhalen van barmhartigheid

Vaak schuilt in het 'gewone dagelijkse' iets heel bijzonders dat maakt dat deze gebeurtenis de moeite waard is om door te vertellen. Daarom een oproep: stuur je 'kleine verhalen' waar je in je gewone dagelijkse leven barmhartigheid meemaakt, dit deelt of ontvangt.

Verhalen over verbondenheid met je medemens, maar ook met de samenleving op dorpschaal en groter waartoe je behoort; over open deuren waardoor we mensen gastvrij mogen ontvangen en waardoor wij juist buiten in de wereld een verschil mogen maken van medemenselijkheid en barmhartigheid.

'Wie weet, groeit uit de inzendingen een gezamenlijk boek over deze gewone barmhartigheid', aldus pastoraal werkster Ella Feijen. Op de website van St. Jan de Doper (www.sintjandd.nl) meer informatie.

Jaar van de Barmhartigheid: Feest

De Sint Jozefkerk in Noordwijkerhout bestaat honderd jaar. Om dit te vieren zijn er grotere en kleinere festiviteiten. Een daarvan was de feestelijke toespraak in de viering van 8 mei door Corine van der Loos. 'Het is voor mij een eer en symbolisch een mooie dag om bij u te zijn. Er is veel te vieren deze dag en dit jaar. Honderd jaar Jozefkerk, het Heilig Jaar van de Barmhartigheid en Moederdag. Barmhartigheid speelt in mijn dagelijks leven een grote rol, omdat ik deel uitmaak van de Gemeenschap van Sant'Egidio in Amsterdam, waar vriendschap met armen en zwakkeren centraal staat.'

'In 1989, tijdens een theologische studiereis in Rome, leerde ik de gemeenschap kennen en sindsdien is het altijd blijven smeulen. In het jaar 2000 zijn we - mede bijeengebracht door onze vrienden van de Gemeenschap in Antwerpen - van start gegaan. We proberen in onze gebeden en activiteiten te leven vanuit de Barmhartigheid en ons daar ook door te laten vormen. Kerk en gemeenschap zijn, met de Bijbel in de ene hand en de krant in de andere. Hoe mooi is het om op Moederdag stil te staan bij de moeder van ons allen, Maria die als moeder van barmhartigheid symbool staat voor de kerk.'

KBO
ZUID-HOLLAND

Lid worden kost weinig en biedt veel

De Katholieke Bond van Ouderen (KBO) is de grootste ouderenorganisatie in Nederland. KBO Zuid-Holland is één van de 11 provinciale bonden en telt ruim 35.000 leden in 54 plaatselijke afdelingen. Provinciaal en op afdelingsniveau zijn honderden vrijwilligers actief om leden te ondersteunen en het onderlinge contact te bevorderen.

Praktische hulp bieden de Vrijwillige Ouderen Adviseurs (VOA's) die zijn opgeleid om de weg te wijzen in de doolhof van voorzieningen. Anderen helpen bij belastingaangifte, een vertrouwenszaak.

Lid worden van de KBO biedt naast individuele hulp ook gezelligheid, voor wie behoefte heeft aan contacten met gelijkgezinden. Het magazine Nestor informeert de leden over ontwikkelingen op landelijk niveau, waarbij de KBO, vaak samen met andere 50-plusorganisaties, zich sterk maakt voor de belangen van ouderen, op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau.

Hoe sterker de KBO, hoe beter uw belangen worden behartigd!

Inlichtingen en aanmelding: **KBO ZUID-HOLLAND, Eiberplein 1-J 2661 BP Bergschenhoek**
Telefoon: 010-5218299

E-mailadres: info@kbozuidholland.nl | Website: www.kbozuidholland.nl

Barmhartigheid met hulp van een jaarheilige

© FOTO'S: PETRUS EN PAULUSKERK TE LEIDEN

We hebben in de parochie HH. Petrus en Paulus te Leiden op drie avonden *Misericordiae Vultus – Aangezicht van de barmhartigheid* doorgelezen. Verder hielden we “Avonden van Barmhartigheid” voorafgaand aan Kerstmis en Pasen. En er was een iconenexpositie over barmhartigheid, de parochiebedevaart naar onder meer de heilige deur in Schiedam en een wekelijkse biechtgelegenheid.

Jaarheilige

Al enkele jaren is in de parochie gebruik om aan het begin van het kalenderjaar een “jaarheilige te trekken”. Zwarte zakken zitten dan vol met kaartjes van zo’n vijftig verschillende heiligen. Deelnemende parochianen kunnen dus niet kiezen, maar trekken een naam; dat is dan iemands jaarheilige.

Het is de bedoeling om gedurende dit jaar meer van deze heilige te weten te komen. Mogelijk zelfs zijn of haar bedevaartsplaats te bezoeken. En natuurlijk deze heilige om hulp te vragen op onze eigen geloofsweg. Dit jaar is ook

uitdrukkelijk de uitnodiging gedaan om na te gaan hoe de jaarheilige Gods barmhartigheid heeft beleefd. In zekere zin kiezen niet wij een heilige uit, maar kiest de heilige ons. Een enkele keer trekt iemand dezelfde heilige als in het voorgaande jaar. Ruilen is dan niet de bedoeling. Kennelijk wil die heilige nog een jaar met iemand op weg gaan. Heel eerlijk zei een parochiaan: ‘Ik heb vorig jaar ook niet zoveel aandacht aan de heilige besteed en krijg hem nu weer.’ Het valt op hoe dit initiatief de afgelopen jaren opgepakt is. Men staat de eerste zondagen van het nieuwe jaar als het ware in de rij om een jaarheilige uit de zak te trekken.

Week van de Barmhartigheid

Dit initiatief is vorig jaar begonnen. Een week lang worden er zeer concrete mogelijkheden aangeboden om werken van barmhartigheid te verrichten. Zo kunnen parochianen op een begraafplaats onkruid wieden, in een bejaardenhuis ouderen bezoeken, bij de Voedselbank helpen of via de stichting

Present bij iemand gaan klussen. Deze heel concrete vorm spreekt aan en tegelijk gaat men met andere (onbekende) parochianen aan de slag. Dit jaar werd de week geopend door een lezing van onze bisschop Van den Hende. Voor een volle zaal vertelde hij over de Sociale Leer van de Kerk, met veel anekdotes en praktische voorbeelden. Er ging een wereld voor de aanwezigen open. Aan het einde zegende de bisschop de pelgrimsmedailles, want de week was voorgesteld als een pelgrimstocht met drie staties: de startlezing, het

concrete werk van barmhartigheid en de slotbijeenkomst. Deze laatste werd gehouden op het Hoogfeest van Sint Jozef, met een eucharistieviering van dat feest en erna een lunch. Tijdens het eten werden ervaringen uitgewisseld. Algemeen klonk dat de dankbare respons van de mensen goed had gedaan en dat altijd duidelijk moest blijven dat het niet om louter “goed doen” gaat, maar om groeien in een houding van barmhartigheid zoals de Heer dat van ons vraagt.

PASTOOR JEROEN SMITH

In Kathedraal: bijeenkomsten over barmhartigheid

In dit Heilig Jaar van Barmhartigheid wil de parochie samen onderzoeken wat barmhartigheid is door middel van ontmoeting, het bekijken van films en het organiseren van lezingen. De eerste bijeenkomst op dinsdag 19 januari werd geleid door plebaan Chris Bergs, hij verwees naar de in 2009 heilig verklaarde Damiaan als toonbeeld van de barmhartigheid. Als missionaris liet hij het België van 1864 achter zich om te gaan werken bij de melaatsen op Molokai, Hawaii. Pater Damiaan werkte hard om het eiland leefbaar te maken. Hij bouwde huizen voor de zieken, zorgde voor verzorging en stelde regels in. Vervolgens leerde hij hen God kennen, alvorens zelf aan die verschrikkelijke ziekte te overlijden, op de leeftijd van 49 jaar. ‘Laten wij op de voorspraak van de H. Damiaan bidden dat wij ook de barmhartigheid van ons geloof op een praktische, liefdevolle wijze tot uiting mogen brengen, opdat anderen God mogen herkennen in die daden van liefde’, aldus de plebaan.

Om voor elkaar zo goed als God te zijn

Op donderdag 25 februari vond de tweede bijeenkomst plaats waarbij Pater Mark-Robin Hoogland cp in ging op de Bijbelse betekenis van het woord barmhartigheid. Aan de hand van tekstfragmenten uit zowel het Oude Testament als het Nieuwe Testament gaf hij uitleg over de betekenis van de verschillende woorden die het begrip barmhartigheid weergeven. Vervolgens

wees hij op de gedeelten in de Bijbel die handelen over het in praktijk brengen van barmhartigheid, zoals de Brief van Jakobus en het Lukasevangelie, waaruit in het bijzonder in dit leesjaar C gelezen wordt in de liturgie.

Voor beschrijvingen van de relatie tussen God en de mens en situaties waarin een beroep gedaan wordt op Gods barmhartigheid verwees hij naar specifieke psalmen, zoals Psalm 107, over zeevarenden die schipbreuk dreigen te lijden. Niet alleen Gods barmhartigheid, maar ook Gods toorn kwam in de lezing aan bod en na afloop zou blijken dat bij de aanwezigen behoefte bestond om hierover door te praten en vragen te stellen.

‘Barmhartigheid in het dagelijkse leven van kerk en wereld’

Diaken André van Aarle bracht op 12 april de betekenis van barmhartigheid en de uitwerking ervan onder de aandacht. Aan de hand van verhalen en parabels uit de Bijbel trok hij de boodschap en de praktijk van de barmhartigheid door naar de huidige tijd en ons leven van alledag. ‘Wat baat het een mens te beweren dat hij geloof heeft, als hij geen daden kan laten zien?’ vraagt Jakobus in zijn Brief. In het doen van de Werken van Barmhartigheid (Matteüs 25) wordt het gelaat van God zichtbaar gemaakt in concrete daden. Verzaken van deze daden is ontkennen dat God een rol speelt in je leven. Vergeven (Matteüs 6) is de eerste vrucht van de liefde. Het is misschien wel de grootste daad van barmhartigheid en tegelijkertijd ook de moeilijkste. Dat geldt zowel voor het vragen om vergeving als voor het schenken ervan.

Met tenslotte aan ieder de opdracht om binnen een maand het Werk van Barmhartigheid dat ze hadden uitgekozen, op creatieve wijze uit te voeren. Weliswaar een opdracht zonder eindcontrole, maar na deze overtuigende lezing, geenszins vrijblijvend.

WERKGROEP JAAR VAN DE BARMHARTIGHEID, LIMARLEY KINGSALE

© SANDER VERSCHUUR

Plebaan Chris Bergs opende de serie bijeenkomsten

Vluchtelingen op weg helpen in Nederlandse samenleving

Dat het voor vluchtelingen geen gemakkelijke opgave is om van een vreemd land een nieuw thuis te maken, realiseren de vrijwilligers van Vluchtelingenopvang Ommoord-Zevenkamp zich terdege. Reden om zich in te zetten en vluchtelingen met een verblijfsstatus op weg te helpen in de Nederlandse samenleving.

Het gebeurt allemaal vanuit de Open Hofkerk in Rotterdam-Ommoord. Er wordt een luisterend oor geboden, er is een fietsenplan en klussenhulp, en enkele keren per jaar zijn er activiteiten voor kinderen. De kern van de ondersteuning aan vluchtelingen is het spreekuur waar hulp wordt geboden bij het omgaan met papieren van instanties als de belastingdienst of de zorgverzekering.

Het vrijwilligersteam spreekt, een half uur voor het spreekuur begint, af voor een kopje koffie en het uitwisselen van praktische zaken. Er worden paperassen doorgegeven, een telefoonnummer uitgewisseld en de stand van zaken van een hulpvraag besproken. Zo ook op een regenachtige woensdagochtend waarop de vrijwilligers bereid zijn het werk uit de doeken te doen en te vertellen wat hen beweegt.

Kees Schoolberg: De wereld in
Kees Schoolberg, een gepensioneerd onderwijzer en schooldirecteur, legt uit: 'Soms zijn de problemen waar mensen mee worstelen wat complexer dan louter het begrijpen van het Nederlands in de brieven van instanties. Als de situatie er om vraagt, gaan we op huisbezoek. Het is mooi als het me dan lukt om te helpen, bijvoorbeeld door het gesprek aan te gaan met een kind met problemen thuis of op school. Mijn veertig jaar ervaring in het onderwijs probeer ik dan in te zetten ten dienste van het kind en de ouders.'

Schoolberg bespeelt ook het orgel in de kerk en leerde daar Paul Bergmans kennen, die verbonden

© PETER VAN MILKEN

Lata Lachmon (l) legt uit wat er verwacht wordt door een instantie

was aan het Pastoraat Oude Wijken. Via Bergmans is hij bij het vrijwilligersteam gekomen. 'Ik kan veel voldoening halen uit het oplossen van de puzzel die brieven van instanties vaak met zich meebrengen. Er helemaal induiken; kijken hoe de situatie vlot te trekken. En ja, deze inzet komt voort uit mijn christelijke overtuiging. Ons christelijk geloof roept ons immers op om mensen te helpen.'

Paul Bergmans, inmiddels ook gepensioneerd, is de drijvende kracht van Vluchtelingenopvang Ommoord-Zevenkamp. Hij vertelt: 'Het is heel belangrijk dat dit werk geworteld is in de Open Hofkerk, dat er een achterban is. Twee keer per jaar houden we een speciale viering waarin dit werk aan de vluchtelingen centraal staat; het werk is echt een diaconale activiteit.'

'Het mooiste onderdeel vind ik de huisbezoeken. Hoe redden mensen het? Zelf ben ik een periode in Kameroen geweest. Het was toen heel fijn dat mensen me wegwijs maakten en vertelden: zo zijn onze manieren. Ik heb daar aan den lijve ondervonden wat het is om in den vreemde te zijn. Ik zie het zo: als we op zoek zijn naar God, dan moeten we de wereld in. God is te vinden in de Kerk, maar zeker ook in de gestalte van mensen.'

Ria Bergmans: Het werk niet willen missen

Ria Bergmans vertelt: 'Ik ben altijd docent Nederlands geweest, gaf ook les aan volwassenen voor wie Nederlands de tweede taal is. Laatst nog in de bibliotheek, werkte iemand aan de balie die ik les had gegeven. Het is mooi om te zien wanneer mensen goed terecht zijn gekomen.'

'Ik denk regelmatig: ik heb het goed. Ik heb een goede opleiding kunnen volgen, daar mag ik ook wel wat van delen. En de christelijke waarden die ons leren voor onze naaste te zorgen, heb ik met de papepel ingegoten gekregen. We waren thuis met zes kinderen, hadden het niet breed, toch namen mijn ouders in de zomervakantie een Molukse jongen bij ons in huis. Dat ging denk ik via de Vincentiusvereniging. Mijn ouders deden dat gewoon. Ja, dat is naastenliefde, maar dat vind ik wel een groot woord om in de mond te nemen, hoor!'

Het werk in de Open Hofkerk wordt gedaan onder de noemer Vluchtelingenopvang Ommoord-Zevenkamp. Dat verwoordt precies wat het wil zijn: een vangnet voor de mensen. De vluchtelingen komen via-via op het spreekuur terecht.

© PETER VAN MILKEN

Het team bij elkaar in de voorbespreking

© PETER VAN MILKEN

Bet-El Teklemariam (l) en Ria Bergmans (r)

© PETER VAN MULKEN

Paul Bergmans: 'Ik heb zelf ondervonden wat het is om in den vreemde te zijn.'

Vooraf moet een afspraak worden gemaakt, zodat het spreekuur kan worden ingedeeld. Bovendien vinden de vrijwilligers het logisch dat mensen zelf een stap zetten, een afspraak maken en dan op de afgesproken tijd er zijn. Zo werkt immers de Nederlandse maatschappij.

Dat de mensen de hulp waarderen, blijkt wel uit het feit dat ze soms langskomen met een attentie om te bedanken, vertelt Lata Lachmon. Zij is blij dat zij mensen verder kan helpen. Met een achtergrond in de financiële wereld, probeert ze om de mensen uitleg te geven over wat er van hen wordt verwacht door de instantie. 'Ik heb ontdekt dat ik zo echt iets betekenen voor mensen. Het is een zinvolle bijdrage aan de inburgering van vluchtelingen. Ik moet er niet aan denken, nu ik mijn baan verloren heb, dat ik dit vrijwilligerswerk niet had.'

Bet-El Teklemariam: Liefde wint het van individualisme

Bet-El Teklemariam is vijftien jaar in Nederland en helpt op het spreekuur als tolk. 'Dit is fijn om te doen. Iemand anders helpen, daar word ik zelf blij van. Alhoewel ik natuurlijk niet voor alles een oplossing heb.' Betty, zoals de andere vrijwilligers haar noemen, groeide op in Duitsland. Daar was ze terecht gekomen toen ze als jong meisje met het gezin vluchtte uit Eritrea. 'Ik kan me onze vlucht uit Eritrea nog goed herinneren, we hebben veel meegemaakt. Dat geeft je als mens wel een bredere blik op de wereld.'

Zij studeerde pedagogiek, werkte in Duitsland als hulpverlener voor een caritasinstelling en bood als pedagoog ondersteuning aan gezinnen, ook aan vluchtelingen uit het voormalig Joegoslavië. 'Vluchtelingen helpen ligt mij.'

Via haar man kwam ze naar Nederland. 'Het helpen van anderen? Thuis had ik een goed voorbeeld aan mijn ouders. Mijn vader was actief in het kerkenwerk. Mijn christelijk geloof speelt een duidelijke rol in wat ik doe in het leven, ook in mijn vrijwilligerswerk hier in de Open Hof. Mijn achternaam betekent: Plant van Maria. Mooi he!'

'Mensen vragen me wel eens: waarom doe je dit? Je krijgt er niet eens voor betaald! We leven in een tijdperk van individualisme, maar ik trek me er niets van aan en vraag bijvoorbeeld aan mijn burens in de straat of ze kleding en spullen over hebben. Mijn huiskamer lijkt wel eens een opslagplaats, maar dat geeft niet. Ik vind het belangrijk om mensen die net een verblijfsvergunning hebben, op weg te helpen met spulletjes, kinderklleding, speelgoed, boeken. Dus mijn werk houdt niet op als ik hier de Open Hof verlaat. Weet je, we moeten goed begrijpen dat wij mensen uiteindelijk allemaal verlangen naar hetzelfde. Iedereen heeft simpelweg behoefte aan liefde. Iets van je tijd en aandacht geven, brengt de mensheid echt verder.'

JOLANDE DE WOLF

© PETER VAN MULKEN

Kees Schoolberg: 'Situatie vlot trekken'

Vertrouwen dat God ons hoort

In de Onze Lieve Vrouwekerk te Apeldoorn vond op 17 maart een gebedsdienst voor de martelaren plaats, in aanwezigheid van bisschop Van den Hende. Deze oecumenische dienst wordt jaarlijks georganiseerd door de gemeenschap van Sant'Egidio Nederland. Mor Polycarpus A. Aydin, aartsbisschop van de Syrisch-Orthodoxe Kerk, leidde de viering. "We zijn hier van verschillende tradities bij elkaar gekomen om onze nieuwe martelaren te herdenken die hun leven en dood in het teken van het Evangelie hebben gesteld," zegt hij in zijn overweging.

"Een martelaar is echter niet alleen getuige van de kruisiging, maar ook van de opstanding. Vandaag vieren we de gedachtenis van de christelijke martelaren in de vier windstreken, met name in het Midden-Oosten. We bidden voor een vredige toekomst van de vele ontheemden, voor de terugkeer naar hun huis, voor genezing van het diepe trauma waarmee vele mensen nog vele jaren moeten leven, voor de ontworpen samenleving in het Midden-Oosten, voor eerbiediging van de rechten van de mens, voor internationale hulp bij het lange genezingsproces dat nodig is."

Tijdens de gebedsdienst worden de namen genoemd van christenen in alle werelddelen van alle tradities die de afgelopen jaren zijn omgekomen als geloofsgetuigen. Er worden voor hen kaarsen gebrand en er wordt gezongen om ontferming in de oude Griekse woorden van het Kyrie Eleison.

"Het is indrukwekkend om als christenen samen het 'Kyrie Eleison' te bidden, woorden die zijn bewaard uit de vroege Kerk en die afkomstig zijn uit het evangelie (cf Marcus 10, 47)," zegt Mgr. Van den Hende na afloop. De bisschop van Rotterdam is bisschop-referent voor oecumene. Hij spreekt een voorbede uit en het slotwoord in de gebedsviering. "In ons gebed staan de martelaren ons met naam en toenaam voor ogen en samen staan wij voor Gods aanschijn. Biddend voel je zowel de ontreding bij het horen van zoveel lijden alsook het vertrouwen

in de liefde van God. In ons gebed houden we deze gevoelens bijeen. Het 'Heer, ontferm U' is niet alleen een uiting van ontreding door het lijden dat je ziet, maar vooral ook van ons vertrouwen dat God ons hoort en niet doof is voor de ellende (cf Exodus 3, 7, Handelingen 9, 4-5). En samen bidden tot de Heer helpt je tevens om je eigen hart vertrouwd gericht te houden op de dingen die in het hart van onze Heer Jezus aanwezig zijn, zoals rechtvaardigheid en barmhartigheid."

"Paus Franciscus heeft gesproken over de oecumene van het bloed, omdat de oecumene van het lijden en het martelaarschap eenheid brengt. De paus zegt: we zijn verenigd in bloed, zelfs al hebben we als christenen nog niet altijd de noodzakelijke stappen naar eenheid kunnen zetten. Dat merk je op

'Biddend voel je zowel de ontreding alsook het vertrouwen in de liefde van God.'

een bijeenkomst zoals deze vanavond. Namen van personen en steden trekken niet aan je voorbij als krantenkop of nieuwsbericht, maar martelaren komen biddend ter sprake als leden van onze christenfamilie, als mensen die met ons broeders en zusters in het geloof zijn. En doordat christenen uit het Midden-Oosten steeds meer in onze gemeenschap in Nederland leven en wonen, vaak gekomen als vluchteling, bidden we hier niet alleen vóór hen, voor de christenen die lijden, maar meer en meer ook mét hen.", aldus bisschop Van den Hende.

Aan de gebedsviering namen vertegenwoordigers deel van de Syrisch-orthodoxe Kerk, de Rooms-katholieke Kerk, de Syrisch-katholieke Kerk, de Russisch-orthodoxe Kerk, de Antiocheense Kerk, de Melkitische Kerk, de Koptisch-orthodoxe Kerk, de Armeens Apostolische Kerk, de Oud-katholieke Kerk, de Protestantse Kerk Nederland en The Church of England.

ROLAND ENTHOVEN
DAPHNE VAN ROOSEDAAL

© AARTSBISDOOM UTRECHT

Jakobus in Santiago

Al sinds de 4e eeuw gaan er pelgrims naar Santiago de Compostella in Spanje. Naar verluidt is het enthousiasme voor deze pelgrimage rond Jakobus zo gegroeid, dat het inmiddels file-lopen is. Wie was die Jakobus? Het Nieuwe Testament noemt Jakobus diverse malen (Mc 1,19-20; 1,29; 9,2; 14,33; 1 Kor 15,7), waaronder zijn dood door de hand van Herodes (Hnd 12,2). In 2002 werd in de regio van Jeruzalem een beenderkistje gevonden met inscriptie "Jakobus, zoon van Jozef, broer van Jezus". Het kistje bleek leeg.

Deze vondst zonder inhoud brengt ons naar Santiago de Compostella. Want daar bevindt zich een geraamte dat in de 9e eeuw door de Kerk officieel werd toegeschreven aan Jakobus. Hoe deze beenderen in Spanje terecht zijn gekomen, is een verhaal apart. Jakobus zou in Spanje zijn gaan evangeliseren. Hij was daar beland om aan de vervolgingen in Palestina te ontkomen. Hij keerde later terug naar Jeruzalem, waar hij werd onthoofd door Herodes.

Volgens een legende gingen twee leerlingen van Jakobus scheep met zijn lichaam. Een engel leidde hen naar Spanje. Bij de monding van de rivier de Ulla botste het scheepje op een steen. De leerlingen gingen aan wal met het lichaam, dat ze verder landinwaarts hebben begraven. Later kwamen ook hun lichamen daar te liggen, rechts en links van Jakobus. In de 9e eeuw werd het geraamte van Jakobus met dat van zijn twee volgelingen ontdekt: de kluizenaar Pelagius vernam via engelen of sterren (vandaar Compostella, Sterrenveld) waar de beenderen zich bevonden. De plaatselijke bisschop identificeerde de resten als die van Jakobus en zijn twee leerlingen. Op de vindplaats verrees een godshuis – nu staat er de kathedraal – , en de naam van de stad werd Santiago de Compostella.

Een attribuut van Jakobus is de schelp (naast hoed, staf en knapzak). Toen het scheepje met het lichaam van Jakobus vastliep bij de riviermonding, herkende een vrome ridder te paard de kostbare lading. Hij spoedde zich naar het schip, maar paard en berijder dreigden te verdrinken. Als door een wonder bleven zij in leven. De ridder kwam boven water, bedekt met schelpen. Sindsdien is de jakobsschelp hét symbool van Jakobus de Meerdere en dragen pelgrims deze mee op hun reis als bescherming. Geschilderde schelpen zijn op de camino de wijzers.

Jakobus staat vaak met blote voeten afgebeeld, teken van zijn apostelschap. Die blote voeten staan in de iconografie voor de navolging van Christus. Het is ook een teken van boetedoening om barrevoets te gaan. Zonder schoenen of sandalen ben je onbeschermd tegen scherpe stenen, vieze modder en heet wegdek. Iedere stap herinnert je aan je zondigheid, en brengt je tegelijkertijd naar het einde van je boete.

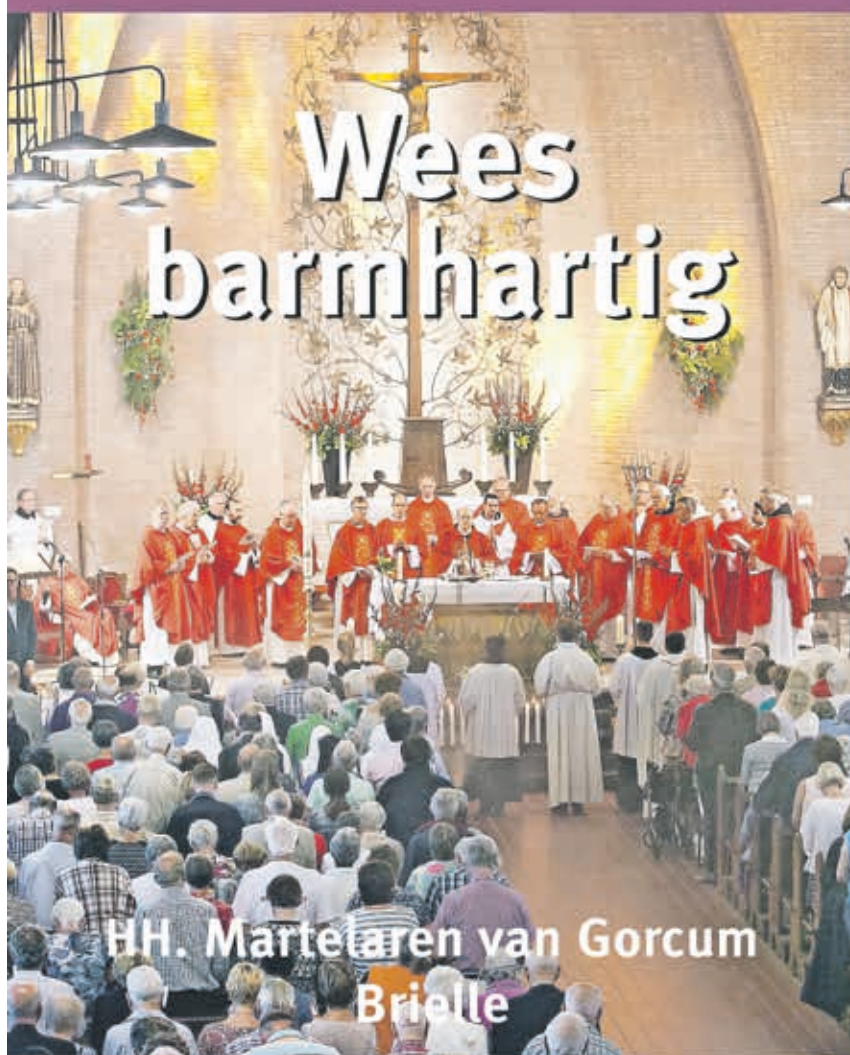
Wat je reden ook is om naar Santiago te pelgrimeren: op blote voeten de weg afleggen is niet aan te raden. Wel om af en toe je wandelschoenen uit te trekken en te genieten van een koele waterbeek of zacht gras en daarbij God te danken tijdens deze eeuwenoude reis.

WILLIEN VAN WIERINGEN

Nationale Bedevaart 2016

De komende Nationale Bedevaart vindt plaats op 9 juli aanstaande. De dag opent met een eucharistieviering die om 11.00 uur begint. Vanwege het Heilig Jaar van de Barmhartigheid zal voorafgaand aan de viering door Mgr. Van den Hende de Heilige Deur worden geopend van de Bedevaartskerk te Brielle. Na 9 juli is de Heilige Deur gedurende de zomer elke donderdagmiddag geopend van 13.00 - 17.00 uur en is er biechtgelegenheid.

Ook dit jaar kunt u gebruikmaken van het busvervoer. Om te reserveren, neemt u contact op met Sylvia Maenhout van het bisdom Rotterdam. T: 010 - 281 51 71

OPENING HEILIGE DEUR **Nationale Bedevaart**
9 juli 2016
 De Rik 5, 3232 LA Brielle

Te bereiken via speciale busdienst:
 Via Kathedraal Mathenesserlaan 905 te Rotterdam naar C.S. Rotterdam naar Brielle en terug.
 Informatie bij Bisdom Rotterdam: 010 - 281 51 71

11.00 uur: Pontificale eucharistieviering
 Muzikale begeleiding: Caecliakoren van St. Willibrordkerk (Bergschenhoek) en van St. Hildegardiskerk (Rotterdam Noord) o.l.v. Theo Kloeg, dirigent/organist
 13.30 uur: Rozenkransgebed en parallel Jongerenprogramma
 14.30 uur: Kruisweg
 15.30 uur: Vespers en Processie

In juli en augustus dagelijks open van van 13.00 - 17.00 uur.
 Elke donderdag Heilige Deur open met biechtgelegenheid en om 16.00 uur eucharistieviering.
www.martelarenvangorcum.nl
www.bisdomrotterdam.nl

Projectentocht in teken van vluchtelingenopvang

Op zaterdag 11 juni organiseren de Diocesane Caritasinstelling (DCI) en de Pastorale Dienstverlening een diaconale projectentocht in Leiden en omgeving.

Het onderwerp dit jaar is actueel: de opvang van vluchtelingen. 's Ochtends zijn de deelnemers te gast bij diaconaal centrum De Bakkerij. Daar zullen Ton Snepvangers en Tamara Breton informatie geven over de activiteiten vanuit de Leidse kerken rond de zorg voor vluchtelingen. En Mobiel Theater Geurend Hooi speelt Vlucht.

Deze korte voorstelling wil op een creatieve manier de discussie over vluchtelingen omvormen tot een dialoog met deze mensen. Een

ontmoeting met vluchtelingen maakt dan ook deel uit van het programma.

In de middag gaan de deelnemers per bus naar het AZC in Katwijk. Locatiemanager Marijke Klaassens en burgemeester Jos Wienen, tevens voorzitter van de VNG-adviescommissie Asiel en Integratie, zullen hen daar informeren over de opvang van asielzoekers. Truus Wüts, pastoraal werkster van de H. Augustinusparochie, belicht daarna enkele activiteiten vanuit de parochie, gericht op bewoners van het AZC.

De DCI hoopt met deze projectentocht de deelnemers meer inzicht te bieden in de vluchtelingenproblematiek en de mogelijkheden van parochies om

hulp te verlenen aan asielzoekers en vluchtelingen. De projectentocht is met name bedoeld voor bestuurders van PCI-en en diaconale vrijwilligers.

Aanmelden tot en met 3 juni mogelijk via pastoraledienstverlening@bisdomrotterdam.nl.

JAN MAASEN

Paus Franciscus onderstreept in exhortatie over het gezin de vreugde van de liefde

Op vrijdag 8 april is in het Vaticaan de postsynodale exhortatie *Amoris Laetitia* van paus Franciscus gepresenteerd. Deze exhortatie is door de paus geschreven naar aanleiding van de Buitengewone Bisschoppensynode in 2014 en de daaropvolgende Gewone Bisschoppensynode in 2015, beide met als onderwerp huwelijk en gezin. De paus onderstreept met de titel, *De vreugde van de liefde*, de betekenis van het huwelijk en het gezin als een bron van door God geschonken vreugde.

Bij de presentatie was het echtpaar Massimo en Patrizia Paloni uit Maastricht aanwezig, dat speciaal door de Paus was uitgenodigd voor de synode van 2015. Zij woonden deze bij met hun jongste kind en vertelden over hun aanwezigheid en presentatie tijdens deze synode.

'De Synode is voor ons een moment geweest om God eer te brengen voor alles wat Hij heeft gedaan in ons leven. Wij hebben de schoonheid van het christelijk gezin kunnen herontdekken ... Wij zijn aanwezig geweest om onze ervaring te delen en om te luisteren naar de Paus, de Synodevaders, de bisschoppen en de deskundigen over dit zeer belangrijke thema', aldus Massimo Paloni.

De exhortatie 'De vreugde van de liefde' wordt momenteel in het Nederlands vertaald en is binnenkort verkrijgbaar via bestel@rkk.nl. Meer informatie over datum en prijs worden bekendgemaakt via www.rkkerk.nl.

'Het huwelijk wordt een 'verbond' genoemd. Verbond heeft in de Bijbel te maken met de band van liefde en trouw die God met zijn volk aangaat, voor altijd (Jes. 54,10; Ez. 37,26-27)', aldus bisschop Van den Hende in het *Geloofsboekje over het sacrament van het huwelijk*.

katholiek
leven.nl

Videokanaal 'Katholiek leven'

Wekelijks geven priesters en een diaken uit verschillende bisdommen uitleg over de lezingen van de zondag. Vanuit het bisdom Rotterdam werkt pastoor Michel Hagen mee aan de rubriek 'De Boodschap'. Hij sprak over de Schriftlezingen van 7 februari 2016.

Het videokanaal laat ook een filmpje zien van Paus Franciscus, die de voeten wast van vluchtelingen. De voetwassing op Witte Donderdag vond in kerken over de hele wereld plaats. Jezus waste de voeten van zijn leerlingen en gaf het voorbeeld: wees niet bang om jezelf klein te maken. Zorg voor elkaar en help elkaar. In het filmpje vraagt de paus opnieuw aandacht voor het lot van vluchtelingen.

Voor alle filmpjes zie www.katholiekleven.nl

Op YouTube: www.youtube.com/c/katholieklevennl_video

Of de Facebookpagina: www.facebook.com/katholiekleven.nl

DAPHNE VAN ROSENDAAL

www.weeknederlandsemissionaris.nl

Geloven in de ander

Steun de Week Nederlandse Missionaris Pinksteractie 7 t/m 15 mei

mensen met een missie
CBF
VOOR GOEDE DOELLEN
ANBI
Algemeen Nut Bevoegde Instelling

Steun ons op IBAN:
NL30 RABO 0171 2111 11

Geloven in de ander - samen op zoek naar perspectief en hoop

"Geloven in de ander" is dit jaar het thema van de Pinksteractie van de Week Nederlandse Missionaris (WNM).

Missionarissen en missionair werkers geven dagelijks concreet handen en voeten aan "geloven in de ander". Zij leven samen met kwetsbare en arme mensen in alle delen van de wereld. Met hun aanwezigheid zeggen zij: 'Ik geloof in jou. Wie je ook bent, wat je ook doet, waar je ook vandaan komt en hoe anders jij ook bent.' Dat geeft mensen kracht en moed om hun eigen situatie te veranderen.

In deze Pinksteractie staat het werk centraal van twee Nederlandse vrouwen die zich in Latijns-Amerika inzetten voor kwetsbare en getraumatiseerde vrouwen. Anneke Kok (63) doet dat zo'n 25 jaar in Chili bij vrouwenorganisatie Domodungu (Stem van de vrouw). Martine Buijs (34) werkt sinds vier jaar in Bolivia bij Levántate Mujer (Vrouw, sta op). Buijs: 'We vangen vrouwen op die slachtoffer zijn van huiselijk en seksueel geweld en helpen vrouwen met hiv/aids.' Beiden gaan samen met deze vrouwen op zoek naar perspectief en hoop, op weg naar een betere toekomst.

De Week Nederlandse Missionaris (WNM) draagt bij in de kosten van verlof van missionarissen en missionair werkers en van hoge ziektekosten. Ook maakt de WNM uitzending van missionair werkers mogelijk. Steun de WNM met een gift op IBAN NL30 RABO 0171 2111 11 of ga naar www.weeknederlandsemissionaris.nl.

Nasreen en Javed Masih in Katwijk: Niemand behoeftig, dat zou een echt Jubeljaar zijn!

Javed Masih en zijn vrouw Nasreen zijn parochianen van de H. Augustinus parochie. Tot nog niet zo heel lang geleden woonden zij in Pakistan. Nu is hun thuis een kamer in het asielzoekerscentrum in Katwijk, samen met hun kinderen. Het verhaal van Javed en Nasreen biedt een blik in het leven van een vluchtelingengezin in het door paus Franciscus uitgeroepen Jaar van de Barmhartigheid.

Zijn leven is momenteel een kwestie van wachten. De asielaanvraag van Javed en zijn gezin loopt reeds anderhalf jaar. Misschien is dat wel de allergrootste uitdaging tot dusver in Nederland: 'Hoe wij - vooral de volwassenen - de tijd op een zinvolle manier kunnen inrichten.' Javed is dankbaar een dak boven het hoofd te hebben. 'Maar wachten hier in het AZC is voor ons als een grote leegte, zonder ritme of regelmaat. Vaak overvalt ons een gevoel van hulpeloosheid', aldus Masih.'

'De eerste uitdaging die ons wachtte toen we in Nederland kwamen, was de taal. Ook voor onze twee kinderen, nu zestien en achttien jaar oud. In de parochie en in een winkel kunnen we gelukkig met Engels uit de voeten, maar in het asielzoekerscentrum wordt weinig Engels gesproken.'

Lees verder pagina 13

Unieke uitgave voor parochies: Magazine Oosterse Kerken

Bij gelegenheid van de zondag voor de Oosterse kerken is een speciaal magazine uitgegeven, dat het oosterse christendom extra voor het voetlicht brengt. Mgr. Van den Hende, bisschop van Rotterdam, is bisschop referent voor Oecumene en Oosterse christenen. Hij nam samen met de Katholieke Vereniging voor Oecumene het initiatief voor de uitgave. In het voorwoord schrijft de bisschop: "Het Oosters christendom is in de afgelopen tientallen jaren voor Nederlandse christenen dichterbij gekomen. Op de eerste plaats komen Oosterse christenen via de media meer in het nieuws. In de tweede plaats maken Oosterse christenen als vluchtelingen steeds meer deel uit van onze Nederlandse samenleving."

"Graag spreek ik de hoop uit dat dit magazine gelovigen en parochies zal aansporen om met overtuiging te bouwen aan waarachtige eenheid met Oosterse christenen door gebed en hulp, en zal aanzetten tot hartelijke gastvrijheid ten opzichte van Oosterse christenen die als vluchteling vrijheid en veiligheid zoeken in Nederland," aldus Mgr. Van den Hende.

Gevarieerde inhoud

Het blad besteedt aandacht aan de actualiteit van de ontmoeting van paus Franciscus en patriarch Kyrill en de campagne 'Hoop voor de Kerk in Syrië en Irak'. Verschillende auteurs verleenden hun medewerking en schreven over Oosterse christenen in Nederland: de Syrisch-orthodoxe Kerk, Oekraïens-katholieke parochies, de Ethiopisch-orthodoxe Kerk.

Bestellen

De uitgave kan worden besteld bij de Katholieke Vereniging voor Oecumene tegen betaling van € 1,50 per blad en portokosten (€ 3,00). Losse exemplaren van het katern met informatie over Oosterse Kerken zijn verkrijgbaar voor € 0,20 per stuk.

T: 073 7370026 E: secretariaat@oecumene.nl

U kunt het magazine ook downloaden via <http://www.bisdomrotterdam.nl/Nieuws/Pages/160418MagazineOosterseKerken.aspx>

'We moesten ook erg wennen aan de nieuwe cultuur, het eten, de gewoontes, de omgangsvormen. Het asielzoekerscentrum is een mengelmoes van culturen.'

Kracht

Javed Masih vertelt het allemaal in een zeer levendige spreekstijl. Hij studeerde theologie in Pakistan, naast Engels en Human Resource Management. In de parochie in Rawalpindi werkte hij samen met de Nederlandse priester Piet Koomen. In Pakistan schreef Masih een boek over een katholieke parlementariër, dat niet in goede aarde viel bij extremistische groepen in het land. Na ernstige bedreigingen zag Javed Masih zich genoodzaakt te vluchten. In Katwijk zocht het gezin de dichtstbijzijnde katholieke kerk op; zdoende kwam het na verloop van tijd in contact met parochianen.

De kinderen volgen de Internationale Schakelklas, waarna ze zullen doorstromen naar het voortgezet onderwijs. De kinderen zijn gemotiveerd om te leren: zo wil dochter Nimra Mary arts worden. Toch valt het niet altijd mee om in één kamer van vier bij vijf, met vier personen, te eten, te slapen, huiswerk te maken, kortom te leven.

'We voelen in onze ziel wat het is om vluchteling te zijn. De Bijbelse vlucht van Jozef en Maria naar Egypte raakt ons nu des te meer. Het is een nieuw begin, hoop op nieuwe mogelijkheden. Vluchten betekent ook: van het bekende naar het onbekende. Van gesetteld, naar niet-gesetteld. Van het vertrouwde, naar niets dat vertrouwd voelt. En als wij niet het licht van het Christen-zijn hadden, was het nog moeilijker.'

Familie

'De spiritualiteit van het katholieke geloof geeft ons kracht. God geeft ons gezin de gelegenheid om de situatie die we nu doormaken, te doorleven, het tot een diepe ervaring te laten zijn. Zodat wij met deze ervaring, anderen beter begrijpen en ons in kunnen zetten voor de naasten. Teruggeworpen op jezelf, stel je je de vraag wat echt belangrijk is. En dat is, zo hebben we ervaren: intermenselijk contact, waarlijk menselijke ontmoeting. Want dan

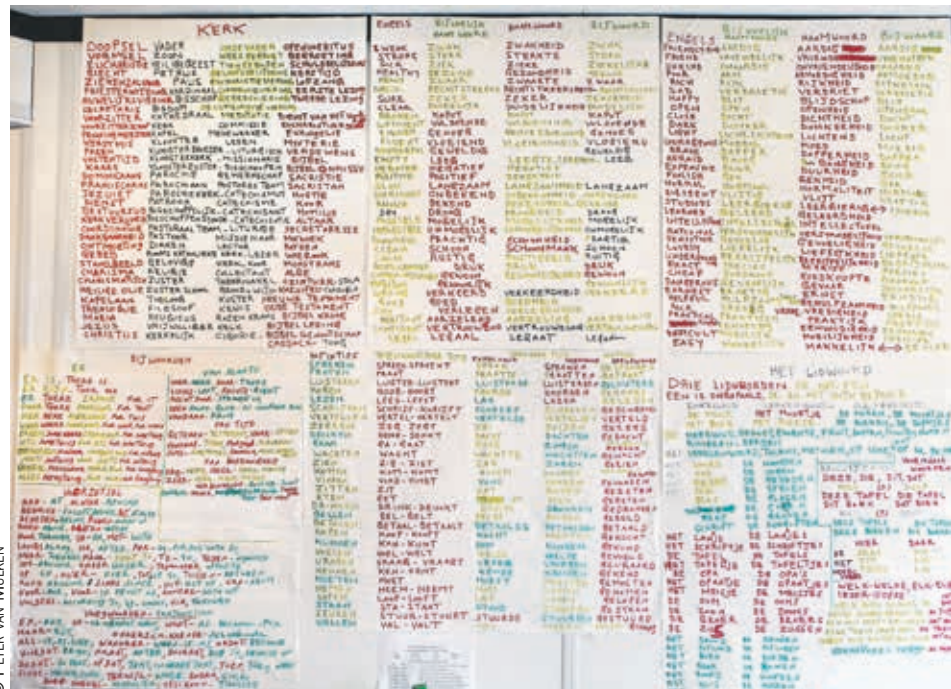
© PETER VAN MIJLIEN

kunnen we ervaren dat we broeders en zusters zijn.'

Als gelovige vluchteling zijn wij geraakt door het Heilig Jaar van de Barmhartigheid dat door paus Franciscus is afgekondigd. 'De paus moedigt ons allen aan, vluchteling of niet, om ons hart te openen voor hen die lijden. Wij als Kerk moeten deze mensen bezien als onze broers en zussen, als familie. In Handelingen (Hand. 2, 44-45 en 4, 32.34-35) staat die prachtige passage dat onder de eerste christenen niemand behoeftig was. Dat is waar het in dit Jubeljaar om gaat. Voor alle mensen van goede wil. In de eigen gemeenschap, op het werk, in de gezinnen: omzien naar elkaar en uitkijken naar wie alleen is. Zo kunnen we dit Jaar van de Barmhartigheid echt vieren.'

JOLANDA DE WOLF

In deze kennismaking spraken Nasreen en Javed vooral over hun ontvangst en eerste ervaringen in Nederland. In een volgend nummer meer over hun inzet in de geloofsgemeenschap waarvan zij deel uitmaken.

© PETER VAN MIJLIEN

'Ik ben thuis vast begonnen met Nederlandse les. Wat de toekomst ook moge brengen, het is op z'n minst verrijkend om je een nieuwe taal eigen te maken.'

© BISDOM ROTTERDAM

Bisschop Van den Hende en Blauwe zusters tekenen overeenkomst

Op maandag 22 februari tekenden bisschop Van den Hende en provinciaal overste Maria de la Caridad Asensio SSVM een overeenkomst inzake het apostolaat van de Blauwe zusters in Den Haag. De Blauwe zusters zijn per 1 oktober 2015 gevestigd in het klooster en de kerk van de H. Antonius van Padua (Fluwelen Burgwal 45). De bisschop van Rotterdam en de Dienaressen van de Heer en de Maagd van Matara (SSVM) gaan de overeenkomst aan voor de duur van tien jaar.

De missie van de zusters is om ten behoeve van de stad de kerk open te stellen voor gebed en ontmoeting, heel bijzonder door en vanuit de aanbidding van het heilig sacrament. De nieuwe plek aan de Fluwelen Burgwal 45 in Den Haag, in het hart van de stad, biedt voor dit apostolaat goede mogelijkheden. Vanuit hun kerk en klooster zullen de zusters op termijn ook elders in kerken van het bisdom Rotterdam eucharistische aanbidding bevorderen en ondersteunen.

DAPHNE VAN ROSENDAAL

Bijzonder minisymposium voor sector zorg

Op donderdag 26 mei aanstaande organiseert het bisdom Rotterdam voor bestuurders in de sector Zorg, geestelijk verzorgers en parochiële pastorale beroepskrachten het minisymposium 'Waardevolle zorg. Barmhartigheid als uitdaging voor goede zorg'. Bisschop J. van den Hende is dagvoorzitter.

De zorg is volop in beweging en ontwikkeling. Dit wordt ingegeven door het streven naar verbetering van kwaliteit van zorg en met het oog op een grotere doelmatigheid en betaalbaarheid op termijn. Meer dan in het verleden zal de regie bij de cliënt/patiënt komen te liggen. Organisaties zijn zich hiervan bewust en proberen zich te onderscheiden met kernvragen als: Wat is goede zorg? Hoe vertaalt zich dat richting de patiënt/cliënt?

'Aan de hand van twee praktijkvoorbeelden staan op deze dag de volgende vragen centraal: Wat is zorg ten diepste? Door welke waarden laten we ons leiden? 'Zorg voor en zorg door' is wat mensen van oudsher verbindt. Welke rol kan daarin een waarde als barmhartigheid spelen?', zegt Emile Boleij, bisschoppelijk gedelegeerde voor het categoriaal pastoraat.

Johan Groen, directeur PZC Crabbhoff Dordrecht spreekt hierover. Zorggroep Crabbhoff heeft als logo het verhaal van de Barmhartige Samaritaan. Aan dit verhaal ontleent de organisatie haar inspiratie en identiteit waar het gaat om omzien naar de ander – ongeacht zijn of haar geloof of afkomst. Met een

eigentijdse vertaling wordt opgeroepen betrokken, verantwoordelijk en ondernemend te zijn.

Paulien Matze, projectmedewerker Reliëf is als geestelijk verzorger Laurens werkzaam bij Laurens in multiculturele zorglocaties de Beukelaar, De Schans en Delfshaven. Kenmerkend voor deze locaties is de leefstijlgerichte zorg. Leefstijl en cultuur zijn leidend in de zorg. Een aantal medewerkers komt uit dezelfde cultuur en spreekt de moedertaal. Maaltijden, behandelmethodes, tradities en feesten zijn afgestemd op cultuur en leefstijl van de cliënten.

Aanmelden verplicht

Aanmelden voor 19 mei bij het bisdom Rotterdam. T: 010 – 2815171 of via email f.vermeulen@bisdomrotterdam.nl.

Tijd: 13.30 – 17.00 uur
Plaats: Erasmus MC Rotterdam
Collezaal 3
Deelname gratis

RECENSIES

“Op de pelgrimsweg van het geloof”, door em. pastoor Rob Kurvers. Deze uitgave bevat preken voor het C-jaar, geschreven door emeritus-pastoor Kurvers ten tijde van zijn werkzaam leven in diverse parochies in bisdom Rotterdam. Kurvers neemt de lezer mee op de weg van de hoop, geluk en vertrouwen. Sterk geworteld in de ervaringen van mensen van het begin van de 21e eeuw luistert Rob Kurvers naar de verhalen van de bijbel. Hij luistert en leert de richting die mensen van vandaag kunnen gaan, langs de weg van de hoop, langs de weg van het geluk dat waarde heeft en langs de weg van vertrouwen. Dat God mag oplichten in mensen die zijn Gelaat vormen. Kurvers gebruikt eenvoudige taal. Je proeft in zijn teksten het diepe geloof van deze pastor, die in en rond de dynamische stad Den Haag mensen nabij probeert te zijn.” Een boekje voor de gelovige die zich wil verdiepen in de lezingen van de zondag, en daardoor gevoed wil worden. Uitgaven voor het A- en B-jaar zijn in voorbereiding.

R.G.A. Kurvers (2015), *Op de pelgrimsweg van het geloof. Preken voor het jaar C*. De Vrije Uitgevers. 196 p. € 17,50 ISBN 9789089721129

“In dialoog met mensen van andere godsdiensten en levensbeschouwingen”. Auteur Berry van Oers geeft de visie van de Kerk weer op het terrein van de interreligieuze dialoog. Hij doet dat op basis van teksten van Vaticanum II, teksten van de pausen Paulus VI, Johannes Paulus II, Benedictus XVI en Franciscus, en van de pauselijke raad voor de Interreligieuze Dialoog. Deze teksten zijn beredeneerd bij elkaar gezet, waardoor er een handig naslagwerk is ontstaan waarin antwoord wordt gegeven op de vraag waarom het geloof in Jezus Christus oproept tot het voeren van een interreligieuze dialoog. Een actueel thema in deze wereld die zo heftig in beweging is op verschillende continenten. Met een voorwoord door kardinaal Eijk.

Berry van Oers (2015), *In dialoog met mensen van andere godsdiensten en levensbeschouwingen*, Utrecht: SRKK. ISBN-EAN 978-90-824431-0-3. 160 p. € 10,- (exclusief verzendkosten), te bestellen via bestel@rkk.nl en via bisdom Breda, Postbus 90.189, 4800 RN Breda

“De weg van de dialoog. Bruggen slaan tussen kerk en samenleving”, onder redactie van Walther Burgering. Acht auteurs blikken terug op de jaren dat Mgr. Van Luyn bisschop was van Rotterdam. Het boek zet breed in: eerst een profiel van bisdom en bisschop, en daarna over de betekenis van Van Luyn in de wereld van kerk en universiteit, van ondernemers en werkgevers (het voorstel van de p van pneuma als toevoeging aan de triple p van Shell – people, planet, profit), de joods-christelijke dialoog, Comece en PAX. Het boek eindigt met de homilie die Mgr. Van Luyn hield bij zijn afscheid van bisdom Rotterdam. Hij spreekt dan over “de stad op de berg: vuurtoren of dwaallicht?”. Alle bijdragen geven blijk van de weg van de dialoog die Mgr. Van Luyn altijd weer wilde gaan. Met een Ten geleide door Ernst Hirsch Ballin.

Walther Burgering (red.) (2015), *De weg van de dialoog. Bruggen slaan tussen kerk en samenleving*. Kampen, Kok. 208 p. € 17,99 ISBN 978 90 435 26661

Marathon die verbindt

Een hardloophwedstrijd om mensen te verbinden. Dat was de Spirituele Marathon van 9 april in Rotterdam waar onder meer parochianen van de Open Hof aan mee deden onder aanvoering van diaken Hubert Berbée. ‘Respect voor het andere’ was het thema. Voorafgaand aan de loop was er in Citykerk Het Steiger een spirituele warming up. De veertig deelnemers liepen ruim vier kilometer door het centrum van de stad, goeddeels over het marathonparcours. De loop werd afgesloten met een “spirituele cooling down”. De Rotterdamse burgemeester Ahmed Aboutaleb onderstreepte in zijn toespraak zijn hartenwens tot verbinding tussen mensen van alle gezindten.

PERSONALIA

Benoemd

De bisschop heeft benoemd:

- ❖ K.E. Deku SVD, van 11 januari tot 31 juli tot lid van het pastoraal team van de parochie Sint-Ursula in Delft en OLV van Sion in Den Hoorn, Maasland en Schipluiden.
- ❖ M.Th.J. Straathof, per 1 februari 2016 tot lid van het curatorium van Vronesteyn voor een eerste periode van vier jaar.
- ❖ R.J.W. Franken, per 1 februari tot spirituaal van Vronesteyn.
- ❖ S. Trypuc S.Ch., per 28 februari, tot pastoor van de parochie H. Johannes Paulus II in Den Haag (dit is de nieuwe Poolssprekende parochie in Den Haag)
- ❖ L. Tokarzewski S.Ch., per 28 februari, tot pastoor van de parochie OLV Sterre der Zee in Rotterdam

Goedkeuring en zending

De bisschop verleende pastorale zending en goedkeuring aan:

- ❖ Mw. drs. E.N. Beenhakker, per 1 april als pastoraal werkster van de parochie Heilige Familie, op Goeree-Overflakkee en in de Hoeksche Waard.
- ❖ Mw. M.J.S. Claassens- van Daalen, MA-T per 1 augustus 2015 als pastoraal werkster van de parochie Sint Maarten te Noordwijk, Noordwijkerhout, Sassenheim, Warmond en Voorhout

Ontheffing kerkelijke zending

De bisschop trok eervol de kerkelijke zending in van:

- ❖ J.G.P.H. Biemans, per 1 februari als geestelijk verzorger van GGZ Rivierduinen, Duin-en Bollenstreek, locatie Noordwijkerhout.
- ❖ Mw. drs. E.N. Beenhakker, per 1 april als pastoraal werkster van de federatie Driestromenland in Gorinchem en omstreken.

Eervol ontslag

- ❖ R.J.W. Franken, per 1 februari als lid van het curatorium van Vronesteyn
- ❖ S. Trypuc S.Ch., per 28 februari, als pastoor van de parochie OLV Sterre der Zee in Rotterdam Jubilea

Enkele aanvullingen op de jubilea zoals genoemd in het februarinummer.

De volgende paters, werkzaam of werkzaam geweest in dit bisdom, vieren dit najaar een gedenkwaardig jubileum: 7 november

- ❖ Henk Kuijpers msc - Sint Oloflaan 1, 5037 EP Tilburg - 65 jaar geprotest
- 21 november**
- ❖ Antoon van Noije smm - Rua Dos Eucalyptos, 265, BR-07791-025 Polvilho Cajamar SP Brazilië - 40 jaar geprotest

AGENDA

Jongerenbedevaart naar Banneux

Ben je 15 jaar of ouder en nieuwsgierig naar wat er bij een Maria bedevaart gebeurt? Ga dan mee op pelgrimage naar Banneux. Thema: Het Heilig jaar van de Barmhartigheid.

Wanneer: weekend 3-4 september.

Zaterdagochtend vertrek, zondagavond terug, per bus. Overnachting in kamers en meer persoons vertrekken.

Prijs: € 40,- p.p 15-20 jaar. € 50,- p.p 20+.

Inclusief maaltijden en verblijf.

Begeleiding: diaken Ronald van Berkel en Joke Laan.

Opgave en informatie bij joke@laan-online.nl of r.vanberkel@rkdenhaag.nl

Overige bedevaarten naar Banneux

Banneux-Comité-Bisdom-Rotterdam organiseert:

- ❖ Een driedaagse bedevaart zaterdag van 21 mei tot woensdag 25 mei 2016
- ❖ Een één daagse bedevaart op 8 augustus 2016
- ❖ Een vijf daagse bedevaart (onder medische begeleiding) van 2 sept. t/m 6 september 2016
- ❖ Een twee daagse bedevaart op zaterdag 8 en zondag 9 oktober 2016

Voor opgaven en verdere informatie betreffende de kosten en het programma kunt u terecht bij Mw. A.W. Opstal – Ammerlaan. T: 015 3693148 of paula_opstal@hotmail.com. Ook via dhr. G.J. de Bruijn. T: 070 3205872 of gerard.debruijn@planet.nl

Het Heilig Hout in Dordrecht

Op zondag 26 juni 2016 wordt in Dordrecht voor de vierde achtereenvolgende keer de relikwie van het Heilig Hout in processie door de stad gedragen. De processie start 's middags om 14.45 uur in de Grote Kerk van Dordrecht met een korte gebedsdienst om van daaruit haar weg te vervolgen door het centrum van de stad met als eindbestemming de Antoniuskerk (Burg. De Raadtsingel, tegenover het NS station) waar als afsluiting een plechtig lof zal plaatsvinden. Daarna is er gelegenheid om elkaar te treffen op het kerkplein onder het genot van een hapje en een drankje.

Aanmelden en informatie via Henny de Lang. E: henny.delang@katholiekdrechtsteden.nl

COLOFON

Tussenbeide is de nieuws- en informatiekrant van het Bisdom Rotterdam. Het blad verschijnt onder verantwoordelijkheid van de afdeling Pers en Communicatie.

Hoofredactie: Francis Wout

Redactie: Ted Konings, Monique Meeussen, Frits Vermeulen, Willien van Wieringen, Jolanda de Wolf

Jongerenredactie: Sander van Aarle, Shirline Blanken, Emy Jansons-van Steekelenburg, Thom Oosterveer

Aan dit nummer werkten verder mee:

Rector Walter Broeders, vicaris Henri Egging, vicaris Huub Flohr, Tjeerd Visser pr, Ruud Gouw pr, diaken Hubert Berbee, Jan van Oers (deken Gilde Heilig Hout), Wim van Leeuwen, Jan Maasen, Limarley Kingsale, Bovenwijs, Roland Enthoven, Daphne van Roosendaal, Fredi Hagedoorn, Annemieke de Jong

Fotografie:

Peter van Mulken, Joop Nijs, Sjoerd Zuidersma, Aartsbisdom Utrecht, Clemens Lammers, Sander Verschuur

Redactie en abonnementenadministratie:

Koningin Emmaplein 3, 3016 AA Rotterdam
T: 010 - 281 51 71, Fax: 010 - 436 71 90
E: tussenbeide@bisdomrotterdam.nl
I: www.bisdomrotterdam.nl
IBAN: NL30INGB000464304

Vormgeving en drukkerij:

Halewijn NV, Halewijnlaan 92, B-2050 Antwerpen

Abonnementen:

€ 1,50 per jaar (voor parochies)
€ 10 per jaar (individueel abonnement incl. porto)
Abonnementen kunnen elk gewenst moment ingaan en worden automatisch verlengd, tenzij minimaal vier weken voor het verstrijken van de abonnements-termijn schriftelijk wordt opgezegd.

Advertenties:

Borgerpark Media
Wilma Vroomen, Postbus 8027, 6060 AA Posterholt
T: 0475 - 711 362
E: info@borgerparkmedia.nl
I: www.borgerparkmedia.nl

Overnemen:

Artikelen uit Tussenbeide mogen met bronvermelding, vrij worden overgenomen in parochiebladen. Illustraties en foto's mogen alleen worden gebruikt als vooraf toestemming is verleend door de redactie.

inzet en enthousiasme zijn wij hem veel dank verschuldigd. Hij was in alles de eenvoud zelve, alle buitenkant was hem vreemd. Hij vroeg niet vlug aandacht voor zichzelf; luisteren kon hij als geen ander. Daarbij viel op dat hij op allerlei manieren steeds het contact met medepriesters en andere werkers in het pastoraat onderhield, ook in oecumenisch verband. Zijn leven lang heeft hij het Evangelie verkondigd met hart en ziel.

De eucharistie bij gelegenheid van zijn uitvaart werd gevierd op vrijdag 8 april 2016 in de HH. Petrus en Pauluskerk te Aarlanderveen. Aansluitend werd hij begraven op het parochiekerkhof.

IN MEMORIAM

Op woensdag 2 maart 2016 overleed **pater Jan Hoogma s.j.**

Hij werd geboren op 28 januari 1929 in Beesel in Midden-Limburg. Hij trad in de orde op 7 september 1948. Na de filosofie in Nijmegen studeerde hij klasiek talen in Nijmegen en studeerde cum laude af. Daarop volgde de theologiestudie in Maastricht en hij werd in 1962 priester gewijd.

Na zijn tertiaat was hij 24 jaar verbonden aan het Aloysiuscollege in Den Haag als leraar klassieke talen en godsdienst, en was er twaalf jaar conrector.

In 1988 werd hij lid van het pastorale team van de parochie H. Nicolaas in Zoetermeer, waar hij met veel enthousiasme werkte in de zielzorg.

In 1993 werd hij gezonden naar het Berchmanianum als superior en werd lid van het provincieconsult. In 1999 keerde hij terug naar de regio Den Haag, werd overste van de communiteit van het Aloysiushuis en werd opnieuw pastor in Zoetermeer. In 2006 verhuisde hij mee naar de Amaliestraat. In 2012 werd hij lid van de communiteit in Delft maar verhuisde kort erna naar het Berchmanianum.

De Eucharistie ten afscheid werd gevierd op maandag 7 maart 2016 in de Sacramentskerk, Heyendaalseweg 300, 6525 SM Nijmegen.

◆◆◆

Op donderdag 3 maart 2016 is voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden de zeereerwaarde heer

Wilhelmus Jacobus Kleijn
geboren op 18 juni 1931 te Rotterdam en priester gewijd op 26 mei 1956

Pastoor Kleijn werd na zijn wijding kapelaan benoemd in de parochie H. Martinus te Hillegom (1956) en de parochie St. Joannes de Doper in Pijnacker (1957). In 1958 volgde zijn benoeming tot leraar aan het klein seminarie Hageveld te Heemstede. In 1961 werd hij benoemd tot leraar aan het klein seminarie Leeuwenhorst te Noordwijkerhout en tot prefect over de midden afdeling van de studenten. In 1972 werd hem uit die functie eervol decharge verleend en werd hij benoemd tot pastoor van de parochie St. Victor te Noordwijkerhout. In

1978 volgde zijn benoeming tot pastoor van de parochie St. Jeroen te Noordwijk-Binnen; een benoeming die in 1992 werd aangevuld met zijn benoeming tot pastoor van de parochie Maria ter Zee te Noordwijk-Zee. Uit beide opdrachten kreeg pastoor Kleijn op eigen verzoek op 1 oktober 1997 eervol ontslag. Hem werd daarmee tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening verleend.

Pastoor Wim Kleijn heeft zich bijna zestig jaar als priester ingezet voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en enthousiasme zijn wij hem veel dank verschuldigd. Veel dank aan woonzorgcentrum Jeroen in Noordwijk voor de aan pastoor Kleijn bestede zorg en de trouwe kring van mensen om hem heen. Hij was een man met talenten, gezegend met een melodieuze stem en een bijzondere gave het Woord te verkondigen. Hij vervulde zijn priesterambt vanuit trouw aan de Kerk en liefde voor de mensen die aan zijn zorg waren toevertrouwd. Veel heeft hij ook betekend voor zijn projecten in India, Sri Lanka en Honduras. Onvermoeibaar was hij in zijn engagement.

De eucharistieviering bij gelegenheid van zijn uitvaart werd gehouden in de kerk van St. Jeroen te Noordwijk op woensdag 9 maart 2016. Daarna vond bijzetting plaats in het priestergraf van de RK begraafplaats aan de Goeweg in Noordwijk.

◆◆◆

Op 24 maart 2016 is voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden de zeereerwaarde heer

Antonius Daniël Bernardus Kortmann
geboren op 10 februari 1931 te Boskoop en priester gewijd op 11 juni 1960.

Pastoor Kortmann was na zijn wijding achtereenvolgens kapelaan in de parochie H. Andreas te Kwintshuil (1960), kapelaan in de parochie HH. Petrus en Paulus te Maassluis (1962), kapelaan in de parochie Christus Koning te Rotterdam (1965) en vanaf 1973 pastoor in de parochie St. Jan de Doper in Wateringen. Op 24 juni 1999 – feestdag van St. Jan de Doper - ging hij met emeritaat en werd hem eervol ontslag verleend uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

In zijn pastorale arbeid heeft pastoor Kortmann veel mensen geholpen om hun weg door het leven te vinden, door gesprekken,

door medeleven en door de viering van de sacramenten en de prediking in woord en daad. Het was voor hem belangrijk God op een eigentijdse manier ter sprake te brengen en daarbij zoveel mogelijk mensen te betrekken. Hij heeft daarbij veel kunnen geven en veel mogen ontvangen. Als emeritus bleef hij priesterlijke assistentie verlenen. In 2002 werd hij door de bisschop benoemd tot lid van de bezoekgroep die namens de bisschop het contact onderhoudt met de zieke collega's en de collega's die met emeritaat zijn. De pastorale aandacht die pastoor Kortmann altijd had voor de parochianen die aan zijn zorgen waren toevertrouwd, werd ook zichtbaar in de collegiale band. Hij bleef dat doen tot zijn eigen gezondheid het niet meer toeliet. Die kwetsbare gezondheid dwong hem uiteindelijk om zijn geliefde Wateringen te verlaten en naar Voorhout te verhuizen. Het was een stap die hij heel moeilijk vond, maar die hij tegelijkertijd in geloof en vertrouwen op de Heer heeft gezet.

De eucharistieviering bij zijn uitvaart werd gehouden op woensdag 30 maart in de St. Jan de Doper kerk te Wateringen. Aansluitend werd hij begraven op het parochiekerkhof.

◆◆◆

Op zaterdag 2 april 2016 is voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden, de zeereerwaarde heer

Jacobus Franciscus Steenman
geboren op 24 februari 1925 te Amsterdam en priester gewijd op 19 mei 1951.

Pastoor Steenman was na zijn wijding achtereenvolgens kapelaan in De Kwakel (1951), in Zandvoort (1953), in de parochie O.L. Vrouw van Goeden Raad te 's-Gravenhage (1955) en in de parochie Christus Koning te Rotterdam (1964). In 1970 volgde zijn pastoorbenoeming in de parochie De Goede Herder te Wassenaar en in 1981 werd hij benoemd tot pastoor van de parochie H. Adrianus te Langeraar. Op 1 juni 1991 werd hem uit deze functie eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening. Na zijn emeritaat was hij tot 1996 administrator van de parochie H. Bonifacius en de parochie H. Pius X te Alphen aan den Rijn.

Pastoor Frank Steenman heeft zich bijna vijfenzestig jaar als priester ingezet, eerst voor het bisdom Haarlem-Amsterdam en vanaf 1956 voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn

Twintigste Tour of Faith

Op zondagmiddag 10 april vond Tour of Faith plaats in Den Hoorn. Een groepje jongeren kwam bijeen in de H. Antonius & Corneliuskerk in Den Hoorn voor een ontmoeting met elkaar en met bisschop Van den Hende. In het geloofsgesprek vertelde de bisschop dat het de twintigste editie van Tour of Faith was. Hij deelde een overzicht uit van de onderwerpen uit de eerdere bijeenkomsten. Enkele voorbeelden daarvan zijn 'daden van liefde vanuit je geloof', 'de kracht van het gebed', 'roeping' en 'barmhartigheid'. De aanwezige jongeren gingen vervolgens in groepjes uiteen om te bespreken welke onderwerpen zij het meest belangrijk of interessant vinden. Ook inventariseerde de bisschop over welke onderwerpen in het katholieke geloof zij nog meer zouden willen weten. Het leverde interessante gesprekken op en goede ideeën voor de komende geloofsgesprekken tijdens Tour of Faith. Jongeren zouden meer willen weten over de traditie en het doorgeven daarvan, de opbouw van de kerk, over heiligen en over engelen.

Meld je aan voor Voettocht Heenvliet – Brielle

Op zondag 29 mei 2016 vindt voor de vijftiende keer de interkerkelijke jongerenvoettocht Heenvliet-Brielle plaats. Deze voettocht heeft als doel uit te wisselen over geloven.

Voor wie: Voor jongeren uit alle kerken in de leeftijd van 12 tot 30 jaar
Waar: Tien kilometer wandeling van de Hervormde Kerk van Heenvliet naar de Bedevaartskerk in Brielle
Tijd: Op zondag 29 mei 2016 14.00 uur tot 20.00 uur

Programma:
 13.30 uur verzamelen in de Hervormde Kerk van Heenvliet
 14.00 uur inleiding over (on)barmhartigheid ten tijde van het opkomend protestantisme en nu
 14.30 uur begin gesprekswandeling langs de Brielse Maas
 16.00 uur bezoek aan de St. Catharijnekkerk in Brielle
 17.30 uur viering in de Bedevaartkerk in Brielle rond het thema: Jezus, het gezicht van Gods barmhartigheid
 18.30 uur BBQ bij de Bedevaartkerk
 20.00 uur einde

Kosten: Eigen bijdrage van 5 euro per persoon

Thema: Barmhartigheid: Het thema van het heilig Jaar door Paus Franciscus uitgeroepen heeft niets aan actualiteit ingeboet ten opzichte van de meedogenloze strijd tussen katholieken en het opkomend protestantisme in de tijd van Merula en de martelaren van Gorcum. Hoe barmhartig zijn wij mensen en christenen van de 21e eeuw? Is niet barmhartigheid het kenmerk van ons Godsgeloof? En hoe kunnen wij in de harde wereld van vandaag juist dit handelsmerk uitdragen in de ontmoetingen van alledag? Kortom: een thema waar je niet omheen kunt. Dus: Loop je mee?

Meer weten of je aanmelden: Pastor Huub Flohr, 06-52590015 of pastor.flohr@christoffelparochie.nl
PS. Tip: neem een vriend(in) mee uit een andere kerk!

© PETER VAN MULKEN

BARMHARTIGHEID DOEN: asielzoekers opzoeken

Op zondag 24 april vond de vierde verdiepingsbijeenkomst plaats ter voorbereiding op de Wereldjongerendagen (WJD) in Polen komende zomer. Dertig jongeren voetballen samen in Oegstgeest met jonge asielzoekers die in afwachting zijn van een antwoord in hun asielprocedure. De asielzoekers worden tot die tijd opgevangen in Leiden. Ook voetbalde er een groep alleenstaande minderjarige asielzoekers mee, die in een opvang in Katwijk verblijven. De asielzoekers hadden zelf aangegeven graag te willen voetballen en sporten, omdat hiervoor in de opvang geen voorzieningen zijn. Na een kort voorstelronde werden de gemengde teams samengesteld. Dankzij een sponsor kon de helft van de teams hesjes dragen, zodat duidelijk was wie bij wie hoorde. Na een yel en de warming up klonk het fluitsignaal. De vier teams voetballen telkens een kwartier tegen elkaar op een half voetbalveld. Het ging er fanatiek aan toe. Na de pauze werd de finale gespeeld om de eer. Met een groepsfoto werd het sportieve

gedeelte afgesloten. De jongeren uit het bisdom nodigden de asielzoekers vervolgens uit om mee te gaan naar de H. Willibrordkerk in Oegstgeest voor een gebedsviering.

In de gebedsviering zette parochie vicaris Jochem van Velthoven (foto rechts onder) de middag in perspectief. Van Velthoven is afgevaardigd van het bisdom Breda in het organiserende WJD kernteam. Met een verwijzing naar de Jakobusbrief legde hij uit dat bij geloof ook daden horen. 'Geloven is niet enkel bidden, het is ook doen. De werken van barmhartigheid doen en goed zijn voor elkaar.' Na zijn woorden staken de jongeren in gebed een kaarsje aan bij Maria voor de asielzoekers en hun eigen intenties. Op Youtube is een filmpje geplaatst met een verslag van de Verdiepingsmiddag. In de voorbereiding op de WJD reis zullen de deelnemers elkaar nog ontmoeten op 26 juni tijdens een Tuinfeest. Meer informatie over de Wereldjongerendagen en het voorbereidingstraject is te lezen op www.bisdomrotterdam.nl

WJD-reis Let's Go: wil je nog mee deze zomer?

Er zijn nu meer dan 150 inschrijvingen voor de reis die bisdom Rotterdam met bisdom Breda organiseert. Er hebben zich 124 jongeren ingeschreven. De andere inschrijvingen komen voor de rekening van deelgroepeliders en het kernteam. Ook bisschop Van den Hende reist mee met de jongeren. Met dit aantal inschrijvingen heeft het kernteam haar doel behaald; er was ingezet op een reis voor 150 personen.

Bij 150 personen was de reis volgeboekt, zodat de meer dan vijftien jongeren die zich op 1 april of later hebben ingeschreven nu op een wachtlijst staan. De VNB, de touroperator die de reis organiseert, probeert nu extra accommodaties bij te boeken. Als dat lukt, krijgen de jongeren op de wachtlijst zo spoedig mogelijk bericht of ze mee kunnen. Jongeren die nog twijfelen of ze meegaan: meld je aan!

Reisprogramma en voorbereiding

De reis staat in het teken van barmhartigheid, omdat het thema van de Wereldjongerendagen is 'Zalig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden' (Mt 5,7). Iedere dag staat daarom in het teken van een heilige, zoals de heilige Elisabeth en de zalige Titus Brandsma. De jongeren zullen de kerk bezoeken waar de heilige Elisabeth begraven ligt. Ook een bezoek aan concentratiekamp Dachau, waar Titus Brandsma stierf, staat op het programma. Op reis door Europa doen de jongeren verder Echernach in Luxemburg en Praag in Tsjechië aan, voordat zij aansluiten bij het voorprogramma in Polen. Tijdens de Wereldjongerendagen zijn er catecheses voor alle Nederlandstalige deelnemers en is er een festival van geloof. De WJD worden afgesloten met een eucharistieviering, waarin paus Franciscus hoofdelebrant is. Op dinsdag 2 augustus komen de jongeren weer thuis.

Aanmelden om nog mee te gaan

Je komt op de wachtlijst en hoort het meteen of je nog mee kunt. Aanmelden en meer informatie kijk op de speciale WJD-pagina op www.bisdomrotterdam.nl.

© WWW.YOUTUBE.COM: LET'S GO! KRKAU2016